

Evropska banka za obnovu i razvoj
**Izgradnja Regionalnog centra za
upravljanje otpadom “Kalenić”**
Okvirni plan za otkup zemljišta i
raseljavanje

Finalna verzija | 30 July 2021

Ovaj izveštaj uzima u obzir posebne instrukcije i zahteve naseg klijenta.
Nije namenjen za, niti bilo koje treće lice može da se na njega poziva i
ne preuzima se odgovornost ni prema kojem trećem licu.
Broj posla 283102-00

Verifikacioni list

ARUP

Naziv posla		Izgradnja Regionalnog centra za upravljanje otpadom "Kalenić"		Broj posla		283102-00	
Naslov dokumenta		Okvirni plan za otkup zemljišta i raseljavanje		Delovodni broj			
Broj dokumenta							
Revizija	Datum	Arhivski naziv dokumenta	2021-07-14 Okvirni plan otkup zemljišta i raseljavanje .docx				
Nacrt 1	14 jul 2021	Opis	Prvi nacrt				
			Pripremio	Proverio	Odobrio		
		Ime					
		Potpis					
Finalno izdanje		Arhivski naziv dokumenta	2021-07-30 Okvirni plan otkup zemljišta i raseljavanje Kalenic finalna verzija				
		Opis					
			Pripremio	Kontrolisao	Odobrio		
		Ime	AP / MP	AP	AB		
		Potpis					
		Arhivski naziv dokumenta					
		Opis					
			Pripremio	Kontrolisao	Odobrio		
		Ime					
		Potpis					
		Arhivski naziv dokumenta					
		Opis					
			Pripremio	Kontrolisao	Odobrio		
		Ime					
		Potpis					

Izdati verifikacioni list sa dokumentom

Sadržaj

	Strana	
1	Uvod	4
1.1	O projektu	4
1.2	Kontekst korišćenja zemljišta	5
1.3	Uticaji Projekta	7
1.4	Principi i ciljevi	9
1.5	Osnovni principi LARF-a	9
2	Nacionalni pravni okvir i zahtevi EBRD-a	13
2.1	Nacionalni pravni okvir	13
2.2	Ključne institucije u procesu eksproprijacije i preseljenja zemljišta	14
2.3	Zahtevi EBRD-a	15
2.4	Ključne razlike između lokalnih propisa i PR5	16
3	Ispunjavanje uslova, evaluacija i prava	17
3.1	Osobe i subjekti koji ispunjavaju uslove za naknadu i potporu	17
3.2	Krajnji rok	17
3.3	Matrica prava	19
4	Mehanizam rešavanja žalbi	30
5	Konsultacije i objavljivanje	33
5.1	Objavljivanje dokumenta	33
5.2	Javne konsultacije	33
6	Praćenje i ocenjivanje	35
	Tabela 1 Ključne institucije u procesu otkupa zemljišta i raseljavanja	14
	Tabela 2 Matrica prava	19
	Slika 1 Lokacija RWMC Kalenić	5
	Slika 2 Podaci o otkupu zemljišta	6
	Slika 3 Prisustvo sakupljača sekundarnih sirovina na nereguliranim deponijama	7
	Slika 4 Evidencija prisustva	7
	Slika 5 Proces rešavanja žalbi	32
	Appendix A	
	<u>Struktura plana otkupa i raseljenje zemljišta (LARP)</u>	
	Appendix B	
	<u>Javni žalbeni formular</u>	

Appendix C

Analiza neslaganja

Lista skraćenica

Skraćenica	Pun naziv
AFD	Francuska agencija za razvoj
BoE	Korisnik eksproprijacije
EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
EUR	Evro
GoRS	Vlada Republike Srbije
IFI	Međunarodne finansijske institucije
LARP	Plan za otkup zemljišta i raseljavanje
LRP	Plan obnavljanja sredstava za život
LM	Lokalna opština
MoF	Ministarstvo finansija Republike Srbije
MoEP	Ministarstvo za zaštitu životne sredine
NGO	Nevladina organizacija
NWMS	Nacionalna strategija upravljanja otpadom
PAP	Osoba pod uticajem projekta
PIU	Jedinica za sproviđenje projekta
PR5	EBRD izvedbeni zahtevi – otkup zemljišta, nedobrovoljno raseljavanje i izmeštanje poslovnih delatnosti
RWMS	Regionalni centar za upravljanje otpadom
RS	Republika Srbija

Rečnik

Za potrebe ovog dokumenta sledeći pojmovi su definisani kao:

“Naknada” – Odnosi se na bilo koja i sva plaćanja u gotovom novcu i naturi a koja zamenjuju vrednost imovine ili stečenih resursa, obuhvaćenih projektom.

“Krajnji rok”- Datum početka popisa osoba i imovine koji će biti zahvaćeni projektom. Ukoliko se određena(e) osoba(e) bude(u) nalazila(e) u području koje je zahvaćeno projektom nakon krajnjeg roka, ta(e) osoba(e) neće imati prava na naknadu niti pomoć pri preseljenju. Slično tome vrednost nepokretne imovine (poput građevina, useva, voćki i zemljišta pod šumom) zasnovane nakon krajnjeg roka neće biti nadoknađena. Pre popisa javno objaviti informacije o krajnjem roku.

“Izmeštanje poslovne delatnosti” – obuhvata sve gubitke imovine ili sredstava, i/ili gubitak mogućih pristupa imovini ili sredstvima, koji dovode do gubitka izvora prihoda ili sredstava za život usled sprovođenja projekta, nezavisno od toga da li se osobe zahvaćene projektom moraju preseliti na drugo mesto ili ne.

“Eksproprijacija” – odnosi se na oduzimanje ili ograničenje vlasničkih prava na imovinu, sa naknadom koja je u skladu sa tržišnom vrednošću imovine.

“Okvirni plan za otkup zemljišta i raseljavanje” – odnosi se na ovaj dokument koji opisuje detaljno politiku raseljavanja za potrebe projekta.

“Zakon o eksproprijaciji” – odnosi se na Zakon o eksproprijaciji i utvrđivanju naknade Republike Srbije, objavljen u Službenom glasniku Republike Srbije br. 53/95, “Službeni list SRJ” broj 16/2001 – odluka Ustavnog suda i “Službenog glasnika Republike Srbije” broj 20/2009, 55/2013 – odluka US i 106/2016)

“PAP ili Osobe pod uticajem projekta” – PAP je svaka osoba koja, kao rezultat primene Projekta doživi gubitak imovine i pristup imovini.

“Fizičko raseljavanje” – gubitak imovine usled eksproprijacije zemljišta povezanog sa projektom koji zahteva da se PAP-ovi presele od kuće, radnog mesta ili poslovnog prostora na drugu lokaciju.

“Projekat” – U ovom dokumentu se odnosi na proces izgradnje Regionalnog Centra Kalenić.

“Implementacija projekta” – kada se koristi u ovom dokumentu, pojam uključuje planiranje, izvršenje, praćenje i evaluaciju projekta.

“LARP – Plan otkupa zemljišta i raseljavanja” – dokument koji se priprema za sprovođenje projekta, obuhvata otkup zemljišta, fizičko raseljavanje ljudi, izmeštanje poslovne delatnosti, bez obzira na njihov broj, skladno principima i ciljevima EBRD PR5 i ovog LARF-a, u kom odgovorni subjekt navodi postupke koje će primenjivati kao i radnje koje će preduzeti radi ublažavanja negativnih uticaja raseljavanja, identifikovanja potencijalnih koristi i uspostavljanja prava svih kategorija pogođenih lica (uključujući domaće zajednice), sa posebnom pažnjom na potrebe ranjivih grupa.

“Obnavljanje sredstava za život” – odnosi se na posebne dodatke ili aktivnosti namenjene podršci pogođenim licima u poboljšanju ili, kao minimum, povratak sredstava za život na nivo pre preseljenja.

“Raseljavanje” – odnosi se na sve slučajeve otkupa zemljišta i naknade gubitaka imovine, bilo da je u pitanju stvarno raseljavanje, gubitak zemljišta, gubitak prebivališta, imovine, nekretnine, na sve slučajeve izmeštanja poslovne delatnosti ili drugih sredstava za život i uključuje sve mere koje se preduzimaju radi olakšavanja bilo kojih i svih štetnih uticaja projekta na imovinu PAP-a i/ili sredstava za život, uključujući i naknadu, izmeštanje (gde je to potrebno) i oporavak (rehabilitaciju).

“Trošak zamene” – odnosi se na metod procene imovine kojim se utvrđuje iznos dovoljan za naknadu izgubljene, te za pokrivanje troškova transakcije kako je definisano u PR5 politici raseljavanja. Ovaj pojam se definiše na više načina: za poljoprivredno zemljište to je tržišna vrednost zemljišta pre sprovođenja projekta ili pre raseljavanja, zavisno od toga koja je viša, tržišna vrednost zemljišta jednakog proizvodnog potencijala ili upotrebe, koji se nalazi u blizini zemljišta zahvaćenog projektom, plus troškovi pripreme zemljišta do nivoa sličnih onim na zemljištu pod uticajem projekta, plus troškovi svih naknada za registraciju i prenos. Za zemljište u urbanim oblastima to je tržišna vrednost zemljišta iste veličine i upotrebe, sa sličnim ili unapređenim objektima i uslugama javne infrastrukture, lociranog u blizini zemljišta koje je zahvaćeno projektom, uvećana za troškove svih naknada za registraciju i prenos. Za kuće i druge objekte to je tržišna vrednost materijala potrebnih za izgradnju zamenskog objekta, površine i kvaliteta sličnih ili boljih od površine i kvaliteta objekta zahvaćenog projektom, ili troškova popravke delimično zahvaćenog objekta, uvećanih za vrednost prevoza građevinskih materijala do gradilišta, sa povećanjem za vrednost prevoza građevinskih materijala do gradilišta, te sa povećanjem za sve troškove rada i naknade za izvođače radova plus još za troškove svih plaćanja za registraciju i prenos. Pri određivanju troškova zamene ne uzima se u obzir amortizacija imovine, kao ni vrednost iskorišćenih otpadnih materijala. Kada nacionalni zakon ne ispunjava standarde naknade za pune troškove zamene, naknada po domaćem zakonu se menja i dopunjava sa dodatnim merama, kako bi se zadovoljili standardi troškova zamene.

“Zainteresovane strane” – svi pojedinci, grupe, organizacije i institucije zainteresovane za projekat ili su potencijalno pod uticajem projekta ili mogu uticati na razvoj projekta.

“Ranjive grupe” – odnosi se na ljude koji su izloženi većim rizicima siromaštva, ljude koji žive ispod granice siromaštva, stare osobe, žene, decu i one na koje raseljavanje može imati štetniji uticaj zbog njihovog pola, etičke pripadnosti, starosti, fizičkog ili metalnog invaliditeta, ekonomski nepovoljnog položaja ili društvenog statusa. Takođe se odnosi na osobe čije su sposobnosti, kada je reč o mogućnosti da zahtevanju ili iskoriste beneficije prilikom raseljavanja, kao i sa tim povezanih beneficija, ograničene.

1 Uvod

1.1 O projektu

Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) i Francuska agencija za razvoj (AFD) razmatraju mogućnosti davanja državnog zajma Republici Srbiji za finansiranje kritičnih unapređenja sistema upravljanja čvrstim otpadom u nekoliko manjih gradova u zemlji.

Cilj programa je da podrži razvoj integrisanog i modernog sistema upravljanja čvrstim otpadom u Srbiji pomoću:

- Uspostavljanja regionalnih sistema za upravljanje otpadom (RWMS), grupisanih oko regionalnog centra za upravljanje otpadom, koji pokriva nekoliko opština (posebno za sanitarnu deponiju), rešenje identifikovano kao ekonomski najisplativije u Nacionalnoj strategiji upravljanja otpadom (NWMS);
- Uspostavljanja primarnih sistema za reciklažu;
- Obnavljanja biorazgradivog otpada i
- Infrastrukture neophodne za sakupljanje otpada (kante za otpad, kontejneri, vozila i transfer stanice).

Zajmoprimac ovog programa će biti Reublika Srbija (RS), koju zastupa Ministarstvo finansija (MoF) kao potpisnica sporazuma o zajmu sa AFD-om i EBRD-om. Ministarstvo finansija će tada dodeliti sredstva Ministarstvu zaštite životne sredine, koji će uspostaviti PIU i biće nosilac Projekta.

Cilj Projekta je pružanje moderne infrastructure za upravljanje čvrstim otpadom u skladu sa EU standardima, unapređenje usluga na više nivoe i adresiranje hitnih ekoloških izazova u sektoru čvrstog otpada, a sve u skladu sa Nacionalnom strategijom upravljanja otpadom.

Spisak od 8 potprojekata, dogovorenih sa MoEP-om, dostavljen je bankama (čija je ukupna vrednost procenjena na oko 95 miliona evra), od čega je jedan RWMS Kolubara („Kalenić“). Kalenić se sastoji od sledećih komponentata (čija je procenjena vrednost 26 miliona evra):

- Izgradnje Regionalnog centra za upravljanje otpadom, uključujući i sanitarnu deponiju u skladu sa EU standardima;
- Postrojenja za sakupljanje materijala (MRF), kao i postrojenja za kompostiranje;
- Finansiranje 4 kamiona za prevoz sekundarnih sirovina između transfer stanica i Regionalnog centra;
- Uspostavljanje primarnog i sekundarnog sistema za sortiranje otpada, uključujući domaće kompostiranje u celom regionu.

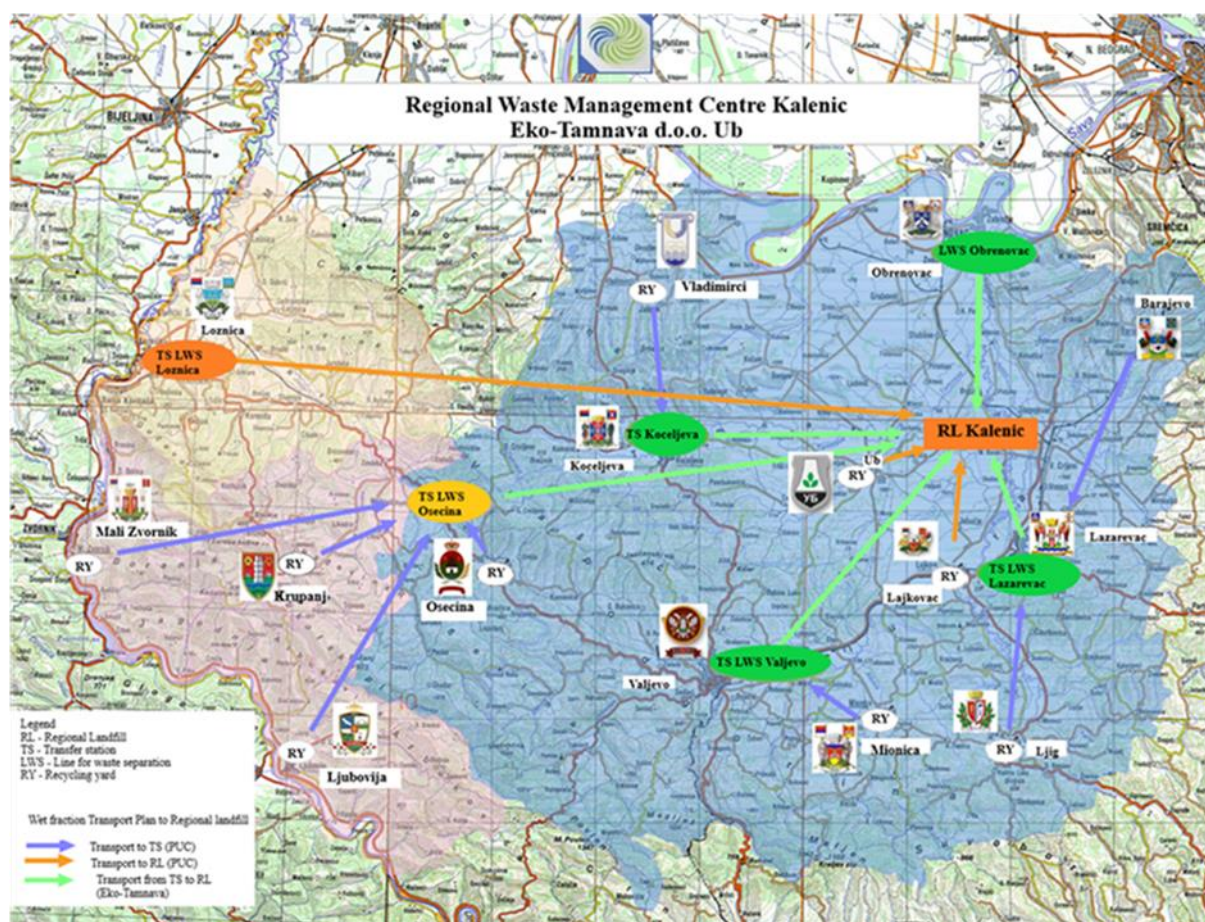
Projekat je označen "A" kategorijom prema EBRD-ovoj Politici zaštite životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (ESP) (2019).

1.2 Kontekst korišćenja zemljišta

Otkup zemljišta

Planirana lokacija Regionalnog centra za upravljanje otpadom sa deponijom definisana je Planom generalne regulacije za područje Termoenergetskog plana Kolubara B, na mestu nekadašnjeg površinskog kopa Kolubarskog basena "Tamnava -Zapadno Polje". Prostor predviđen za buduću regionalnu deponiju komunalnog otpada ima površinu od oko 76 ha (od čega se oko 54 ha nalazi na katastarskoj opštini Kalenić u opštini Ub, dok je oko 22 ha u katastarskoj opštini Mali Borak u opštini Lajkovac).

Slika 1 Lokacija RWMC Kalenić

Sve zemljišne parcele potrebne za izgradnju regionalne sanitarne deponije komunalnog i neopasnog otpada Kalenić i izgradnju pristupnog puta sa pratećom infrastrukturom su bile u javnom vlasništvu Republike Srbije i prenete u vlasništvo kompanije Eko – Tamnava d.o.o. Ub. Ostale zemljišne parcele, potrebne za izgradnju dalekovoda srednjeg napona 35 kv, su u vlasništvu Javnog preduzeća Elektroprivreda Srbije.

Kada je reč o izgradnji transfer stanica i reciklažnih dvorišta, nije potreban otkup zemljišta u sledećih 5 gradova i opština: opština Ub, opština Koceljeva, opština Krupanj, grad Loznica i opština Ljubovija.

Međutim, otkup zemljišta biće potreban za izgradnju transfer stanica i reciklažnog dvorišta u opštinama Osečina, Ljig i Mali Zvornik. U slučaju opštine Osečina, potrebna zemljišna parcela je već identifikovana i planirano je da se ona otkupi putem Ugovora o kupoprodaji. Sredstva za ovaj proces će biti obezbeđena nakon rebalansa budžeta u avgustu 2021. godine. Bivši prostorni plan opštine Ljig nije predvideo lokaciju za izgradnju reciklažnog dvorišta. Opština Ljig je trenutno u procesu usvajanja novog Prostornog plana za period između 2021. i 2031. godine, te će ovaj dokument identifikovati lokaciju za izgradnju reciklažnog dvorišta. Opština Mali Zvornik je trenutno u procesu otkupa zemljišta za izgradnju reciklažnog dvorišta.

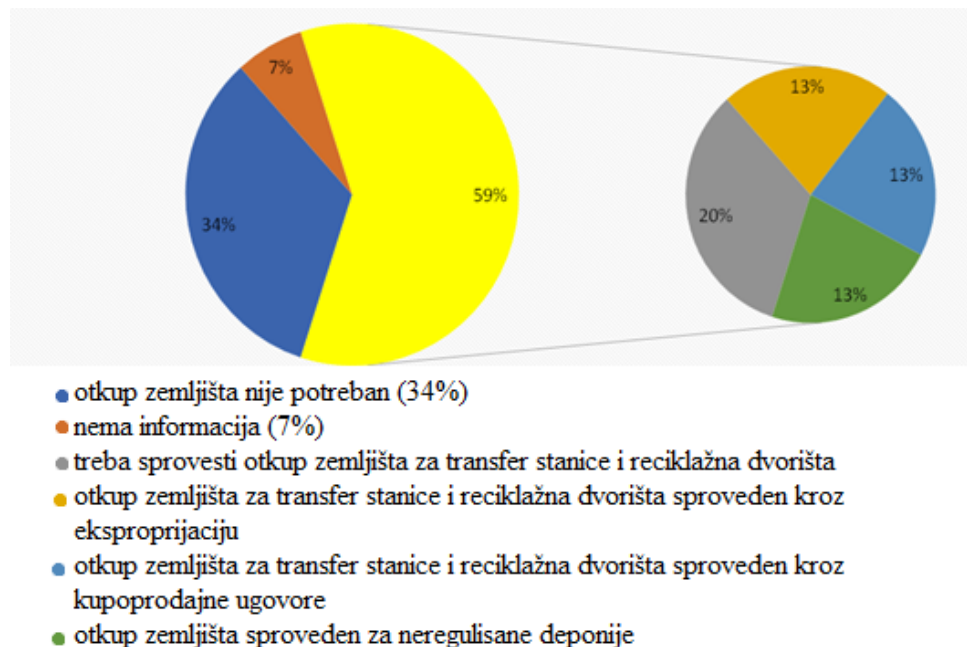
U opštinama Lazarevac i Mionica postupak otkupa zemljišta za izgradnju transfer stanica i reciklažnog dvorišta je već sproveden i u skladu je sa Zakonom o eksproprijaciji. Sa druge strane, opštine Vladimirci i Lajkovac su sprovele postupak otkupa zemljišta putem Ugovora o kupoprodaji.

U gradu Valjevu i opštini Obrenovac izvršen je otkup zemljišta radi proširenja tela nereguliranih deponija u prošlosti. U slučaju grada Valjeva, to je izvršeno početkom 90-ih godina putem eksproprijacije, dok se u slučaju opštine Obrenovac čitav proces sproveo pomoću Ugovora o kupoprodaji.

Za opštinu Barajevo informacije nisu bile dostupne.

Na parcelama, koje su pogođene otkupom zemljišta, nije bilo stambenih i poslovnih struktura.

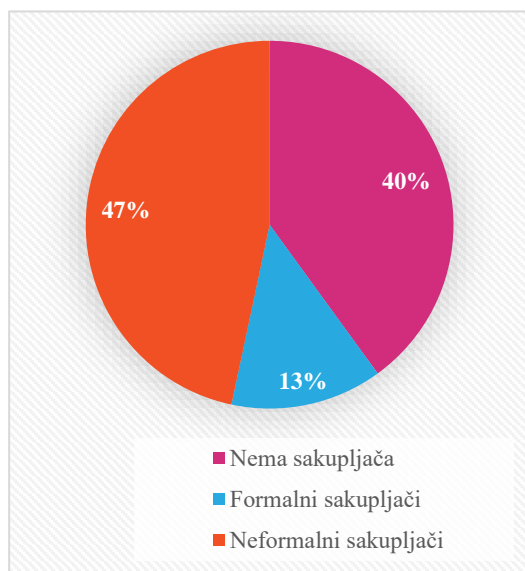
Slika 2 Podaci o otkupu zemljišta

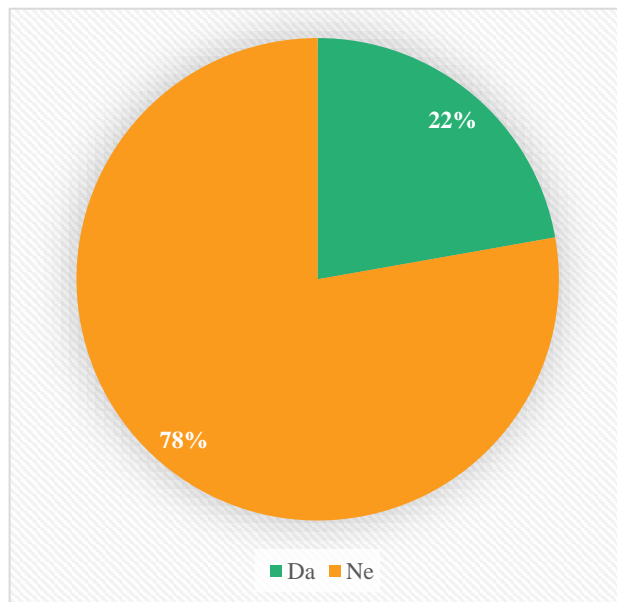
Obnavljanje sredstava za život

Postoje formalni i neformalni sakupljači sekundarnih sirovina, angažovani na neregulisanim deponijama u 9 gradova i opština. U većini slučajeva, tačnije 78%, se ne vodi evidencija o njihovom prisustvu na deponiji. (Slika 3 i Slika 4).

Slika 3 Prisustvo sakupljača sekundarnih sirovina na neregulisanim deponijama

Slika 4 Evidencija prisustva

Neregulisane deponije su već zatvorene u opštinama Barajevo i Ljig, kao i deo deponije u gradu Loznica i 2 od 5 nesaniarnih deponija u opštini Ljubovija. Deponije i dalje rade u preostalim 9 gradova i opština, pored preostale tri deponije u Ljuboviji i dela deponije u gradu Loznica.

U opštini Ljig, otpad se više ne odlaže na nesaniarne deponije, koja još uvek nije zatvorena u skladu sa tehničkom dokumentacijom. Što se tiče opština Mionica i Mali Zvornik, na njihovim teritorijama ne postoje neregulisane deponije.

Za deponije koje su i dalje otvorene, planira se zatvaranje nakon što deponija „Kalenić“ otpočne sa radom. Planovi sanacije i zatvaranja su već pripremljeni za opštine Ub, Osečina, Obrenovac i Krupanj, dok je u opštinama Koceljeva, Lajkovac, Vladimirci, Lazarevac i grad Valjevo ovaj proces još uvek u toku.

1.3 Uticaji Projekta

Kako detaljne informacije o parcelama pod uticajem eksproprijacije nisu dostupne, tabela u nastavku teksta uključuje neke od potencijalnih uticaja Projekta. Prilikom pripreme LARP-a, tabela će biti ažurirana od strane Eko Tamnava d.o.o., sa stvarnim uticajima i biće identifikovane odgovarajuće mere ublažavanja.

Uticaj	Opis	Pozitivno / Negativno	Verovatnoća 5 vrlo visoka / 1 vrlo niska
Faza pre izgradnje			
Gubitak zemlje	Poljoprivredno zemljište (obrađivo i neobrađivo), građevinsko zemljište	N/P ¹	5
Gubitak useva	Jednogodišnje i višegodišnje biljke	N	2
Izmeštanje poslovne delatnosti	Nemogućnost nastavka skupljanja otpada na neregulisanim deponijama	N	5
	Nemogućnost nastavka poljoprivredne proizvodnje	N	2
	Gubitak prihoda od zakupa zemljišta	N	2
	Gubitak ruralne infrastrukture (sistemi za navodnjavanje, neformalni pristupni putevi)	N	1
	Gubitak pomoćnih objekata	N	1
	Gubitak poljoprivrednih aktivnosti za samostalnu proizvodnju	N	2
	Gubitak pašnjaka za stoku	N	1
Faza izrade			
Prilike za zapošljavanje	Lokalno zapošljavanje za izgradnju	P	5
	Lokalni dobavljači roba i usluga	P	5
	Indirektno zapošljavanje – veći promet usled povećane radne snage u okruženju (ugostiteljstvo, kafići, restorani, benzinske pumpe itd.)	P	5

¹ U slučaju neobrađivog zemljišta eksproprijacija bi mogla dovesti do koristi zbog povoljnih stopa nadoknade

1.4 Principi i ciljevi

Eko-Tamnava d.o.o je pripremila ovaj LARF dokument odnosno Okvirni plan za otkup i preseljenje zemljišta, sa ciljem da opiše opšta načela, postupke i okvir prava u pogledu potencijalnih uticaja otkupa zemljišta i ekonomskog raseljavanja u vezi sa Projektom, u skladu sa nacionalnim zakonima i zahtevima EBRD-a, sa posebnim akcentom na uslov za realizaciju (PR) 5 EBRD-ove Politike zaštite životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2019): Otkup zemljišta, nedobrovoljno preseljenje i ekonomsko raseljavanje.

LARF je pripremljen kao dodatna smernica za premošćavanja svih razlika između nacionalnog zakonodavstva i zahteva EBRD-a u vezi sa sticanjem zemljišta i obnavljanjem sredstava za život, kao i osnova za izradu detaljnog Plana otkupa zemljišta i raseljavanja (LARP) za potrebe projekta, onog momenta kada se sazna tačna priroda i razmere potrebnog zemljišta ili ograničenja u korišćenju zemljišta koji se odnosi na projekat. LARP će pružiti preciznije detalje o osobama pod uticajem projekta, kriterijumima i procedurama koje će se primenjivati u skladu sa LARF-om i u skladu sa zahtevom EBRD-a PR 5.

Okvirni nacrt LARP-a se nalazi u prilogu ovog dokumenta.

1.5 Osnovni principi LARF-a

Potreba za otkupom zemljišta nastaje kao rezultat građevinskih radova planiranih za izgradnju transfer stanica i reciklažnih dvorišta. Pored toga, otkup zemljišta je sproveden u prethodnom periodu za proširenje nereguliranih tela deponije i izgradnju transfer stanica i reciklažnih dvorišta. Formalni i neformalni sakupljači sekundarnih sirovina angažovani su na nereguliranim deponijama u 9 gradova i opština.

Ovaj dokument je razvijen da pruži smernice za buduće slučajeve sticanja zemljišta i obnavljanja sredstava za život, kao i da pruži osnovu koja će omogućiti procenu otkupa zemljišta (da li je u skladu sa zahtevima EBRD PR5). Osnovni principi su:

- Svim situacijama otkupa zemljišta treba upravljati u skladu sa nacionalnim zakonima, zahtevima EBRD PR 5, prihvaćenom najboljom međunarodnom praksom i odredbama ovog dokumenta. Kao osnovno pravilo LARF-a, tokom sprovođenja projekta uvek će prevladati ona politika koja je najpovoljnija za PAP-ove.
- Sav gubitak imovine će se adekvatno nadoknaditi, u vrednosti zamene.
- Posebna podrška i briga, u procesu otkupa zemljišta kao i tokom trajanja svih faza Projekta u okviru LARF-a, se pruža ranjivim grupama (ako postoje), u skladu sa njihovom specifičnom ranjivošću.
- I LARF i LARP će biti javno objavljeni tokom javnih konsultacija održanih pre njihovog konačnog odobrenja, kako bi se osobama pod uticajem projekta i zainteresovanim stranama omogućilo da učestvuju u razvoju, planiranju i sprovođenju projekta.

- Tokom sprovođenja projekta zainteresovanim stranama će se pružiti potpuni uvid u žalbeni mehanizam, sve informacije, mogućnosti i procedure. Sve pritužbe će se uzeti u obzir tokom implementacije projekta i aktivnosti raseljavanja.

Ciljevi LARF-a

Glavni cilj LARF-a je da definiše sveobuhvatne principe, procedure, akcije, organizacione strukture i zahteve u vezi sa kapacitetom tokom raseljavanja i drugim uticajima koji se mogu pripisati sprovođenju projekta. Pored toga, pruža i okvir za izradu LARP-a za projekat. Ciljevi LARF-a su:

- klasifikovanje pravnih rešenja RS za sve slučajeve sticanja zemljišta i naknade za gubitak imovine; upoređivanje sa EBRD PR 5 zahtevima i najboljim međunarodnim praksama; nalaženje načina za premošćavanje razlika, ukoliko su prisutne;
- identifikovanje ključnih institucija RS, uključenih u sprovođenje projekta, uključujući posebno zakonski ovlašćene državne institucije koje sprovode procedure i garancije za otkup zemljišta;
- identifikovanje zainteresovanih strana i načina njihovog angažovanja tokom sprovođenja projekta;
- predstavljanje kriterijuma podobnosti PAP-ova i matrice za pravo na naknadu prema vrsti izgubljene imovine;
- definisanje procesa identifikovanja i procene zahvaćene imovine i vrednost naknade za izgublenu imovinu;
- osiguranje procedura koje omogućavaju brzu i efikasnu naknadu, uz potpunu zamenu gubitka imovine ili pristupa imovini;
- opis mera ublažavanja posledica u okviru ovog LARF-a i LARP-a, uključujući procedure kako bi se smanjili uticaji na PAP-ove tokom sprovođenja Projekta, uključujući konkretne mere ublažavanja za ranjive grupe;
- definisanje prava na žalbe, procesa, tela i procedura koje su na raspolaganju PAP-ovima tokom sprovođenja projekta, uključujući i povratne informacije;
- opis i davanje uputstva za pripremu LARP-a i procedure odobravanja, buduće LARP skice i proces sprovođenja;
- navođenje zahteva za javnim objavljivanjem dokumenata, angažovanje javnosti i lokalne zajednice u svim etapama pripreme projekta, uključujući razvoj LARP-a;
- definisanje aktivnosti praćenja tokom svih faza Projekta.

Razvoj LARP-a i njegovo sprovođenje

Na osnovu ovog LARF-a, uzimajući u obzir obim uticaja u pogledu sticanja i otkupa zemljišta, za potrebe projekta će biti pripremljen LARP. Cilj LARP-a će biti određivanje postupaka koje treba slediti i koje konkretne radnje treba

preduzimati da bi se pravilno otkupilo zemljište i nadoknadila šteta ljudima pod uticajem projekta.

Aktivnosti iz LARP-a će omogućiti i obezbediti adekvatno učešće osoba pod uticajem projekta u procesu raseljavanja, konsultacije tokom svih faza i potpuno funkcionisanje mehanizma za žalbe. Zasnivaće se na najnovijim i pouzdanim informacijama o predloženom otkupu zemljišta.

Primena LARP-a je obaveza subjekta koji sprovodi projekat, što znači da će biti u obavezi da nagleda implementaciju projekta, saradivaće sa opštinama u kojima se odvijaju građevinski radovi i aktivnosti, sa izvođačima radova i pružaće informacije PAP-ovima i zajednicama.

LARP će se zasnivati na najnovijim i pouzdanim informacijama o predloženom otkupu zemljišta i sadržaće najmanje sledeće:

- Identifikovane zemljišne parcele pod uticajem otkupa zemljišta (već sprovedenog i onog koje tek treba sprovesti) i svih useva i imovine povezane sa njima;
- Identifikovane osobe pod uticajem Projekta (pod uticajem ekonomskog raseljavanja);
- Identifikovani datum preseka;
- Sveobuhvatna socio-ekonomska osnovna procena PAP-ova pod uticajem ekonomskog raseljavanja;
- Bazu podataka PAP-ova sa informacijama o svim osobama i imovinom pod uticajem (uključujući detalje za kontakt);
- Upućivanje na neusaglašenosti u pravnom okviru kao što je zabeleženo u ovom LARF-u, kao i na sve promene u zakonodavstvu koje su stupile na snagu nakon objavljivanja LARF-a koje pokrivaju javni interes i raseljavanje, uočene neusaglašenosti između izmenjenog zakonodavstva i zahteva PR5 i mehanizme za njihovo prevazilaženje;
- Uspostavljeni institucionalni okvir, institucionalnu odgovornost za sprovođenje, podobnost, procenu i nadoknadu gubitaka i metodologiju, koja će se koristiti u proceni gubitaka;
- Uspostavljene žalbene postupke, aranžmane za sprovođenje, praćenje, procenu troškova i budžet;

Ciljevi LARP-a su:

- Smanjenje mogućih negativnih uticaja na stanovništvo i imovinu;
- Ublažavanje negativnih društveno-ekonomskih uticaja otkupa zemljišta i ekonomskog raseljavanja obezbeđivanjem nadoknade za gubitak na osnovu troškova zamene i obezbeđivanjem primene mera za obnavljanje sredstava za život, uz odgovarajuće objavljivanje informacija, konsultacije i učešće PAP-ova;
- Ponovo uspostavljanje organizacionih sistema i procedura za praćenje realizacije plana preseljenja i preduzimanje korektivnih mera;

- Procena prethodno sprovedenog procesa otkupa zemljišta i identifikovanje svih korektivnih mere potrebnih za postizanje usaglašenosti sa zahtevima EBRD-a.

2 Nacionalni pravni okvir i zahtevi EBRD-a

2.1 Nacionalni pravni okvir

Glavni zakoni koji uređuju pitanje otkupa zemljišta / proces eksproprijacije u Republici Srbiji su:

- Zakon o eksproprijaciji ("Službeni glasnik RS", broj 53/95, "Službeni glasnik SFRJ", broj 16/2001 – odluka Ustavnog suda i "Službeni glasnik Republike Srbije", broj 20/2009 i 55/2013 – odluka US i 106/2016),
- Zakon o šumama ("Službeni glasnik RS", broj 30/2010),
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Službeni glasnik RS", broj 62/2006, 65/2008 – drugi zakon, 41/2009, 112/2015),
- Zakon o državnom premeru i katastru nekretnina ("Službeni glasnik RS", broj 72/2009, 18/2010, 65/2013 i 15/2015 – odluka US),
- Zakon o vodama ("Službeni glasnik RS", broj 30/2010),
- Zakon o javnoj svojini ("Službeni glasnik RS" broj 72/2011, 88/2013, 105/2014),
- Zakon o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS" broj. 72/2009, 81/2009 – ispr., 64/2010 – odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, odluka US 98/2013, odluka US 132/2014 i 145/2014),
- Zakon o osnovama svojinsko-pravnih odnosa ("Službeni list SFRJ", broj 6/80 i 36/90, "Službeni list SFRJ", broj 29/96 i "Službeni glasnik RS", broj 115/2005).

Zakon o eksproprijaciji opisuje proces otkupa zemljišta i daje opšti okvir postupka u Republici Srbiji. Neke od najvažnijih odredbi su:

- da obezbedi jednostavan, efikasan proces, i u što većoj meri da smanji potrebe za sudskim postupcima kako bi se olakšala neophodna eksproprijacija;
- da obezbedi pravičnu naknadu za zemljište i imovinu koja je pod uticajem projekta, prema odluci Poreske uprave, u ime "Korisnika eksproprijacije". Vrednost se procenjuje na osnovu trenutne tržišne cene;
- u slučajevima poljoprivrednog zemljišta koje se nalazi u privatnom vlasništvu, i ukoliko je dostupno zemljište uporedive vrste i kvaliteta u toj oblasti ili u neposrednoj blizini, treba je ponuditi osobama pod uticajem projekta sa formalnim vlasništvom;
- uporedivost se utvrđuje na osnovu procene raspoloživog javnog zemljišta, od strane ovlašćenog stručnjaka angažovanog od strane korisnika eksproprijacije;
- ukoliko lice pod uticajem projekta ne prihvati ponuđeno zamensko zemljište, biće mu ponuđena novčana naknada. Ako lice pod uticajem projekta želi da ospori ponuđeni iznos, može da pribegne sudskom postupku.
- u slučaju da je lice pod uticajem projekta izgradilo objekat, bez formalne građevinske dozvole, odluka o isplati naknade se može doneti na Sudu prema Zakonu o osnovama svojinsko-pravnih odnosa, u slučaju da postoje investicije u koje je uloženo, i kako ovlašćeni stručnjak odluči.

- u slučajevima delimične eksproprijacije ukoliko osobe pod uticajem projekta procene da preostali deo nije održiv, npr. nije ekonomski isplativ, mogu predati zahtev za otkup preostalog dela zemljišta. Ovlašćeni stručnjak donosi odluku o ovakvim zahtevima.

2.2 Ključne institucije u procesu eksproprijacije i preseljenja zemljišta

Institucije koje mogu biti uključene u postupak otkupa zemljišta, uključujući i zakonsku proceduru eksproprijacije, predstavljene su u tabeli u nastavku teksta.

Tabela 1 Ključne institucije u procesu otkupa zemljišta i raseljavanja

Institucije	Ključne odgovornosti tokom preseljenja/eksproprijacije
Generalna skupština RS	Zakonom proglašava javni interes
Vlada Republike Srbije (GoRS)	Izjavljuje javni interes za eksproprijaciju (ako to nije učinjeno zakonom)
Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture	<ul style="list-style-type: none"> • Predlaže, priprema i koordinira prostorni plan RS i dokumente regionalnog planiranja • Vodi registar prostornih planova
Korisnik eksproprijacije	<ul style="list-style-type: none"> • Primenjuje i koordinira svim aktivnostima raseljavanja prema LARP-u i LARF-u, • Oglašava datum preseka u sredstvima javnom oglašavanja za odgovarajuću opštinu kao deo procesa eksproprijacije, • Priprema LARP i druga dokumenta, • Primenjuje LARP, • Objavljuje LARP i druge izveštaje, održava javne konsultacije u svim fazama Projekta, • Angažuje zainteresovane strane/aktere, • Primenjuje mere za ublažavanje procesa raseljavanja, • Upravlja mehanizmom za žalbe, radi rešavanja žalbi primljenih od strane PAP-ova i drugih zainteresovanih strana, • Prati i procenjuje postupak otkupa zemljišta, • Izveštava EBRD o svim pitanjima pokrivenim LARF-om, • Kao korisnik eksproprijacije (BoE) upravlja procesom procene eksproprijisane imovine i plaća naknadu i, ako je to potrebno, dodatnu kompenzaciju i/ili pomoć kako bi se nadomestile razlike sa PR5
Poreske uprave	Određuje procenu poljoprivrednog zemljišta (ako se ne može naći zamena, što je najčešći slučaj) i građevinskog zemljišta

Institucije	Ključne odgovornosti tokom preseljenja/eksproprijacije
Akreditovani stručnjaci (imenovani od ili na predlog korisnika eksproprijacije)	Procena za sve vrste zemljišta, građevina i bilo kakvog priključka na zemljištu
Lokalne samouprave (uključujući i njihovu administraciju)	Sprovode postupak eksproprijacije (odeljenje za imovinsko – pravne postupke)
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	Pružaju informacije o raspoloživom zamenskom zemljištu.
Republički geodetski zavod, Državni katastar nepokretnosti, decentralizovane jedinice	Pružaju zvanične informacije o svim nepokretnostima, uključujući zemljište, objekte, kuće itd. Pružaju zvanične pravne informacije o vlasnicima nepokretnosti. Pružaju informacije o posednicima nepokretne imovine. Uključuje napomene o procesu eksproprijacije. Sprovodi pravne promene vlasnika nepokretnosti nakon sticanja zemljišta, eksproprijacije itd.
Relevantni opštinski sudovi	Određuje naknadu ako sporazum nije postignut

2.3 Zahtevi EBRD-a

Projekat je ocenjen kao projekat kategorije "A" u okviru EBRD-ove Politike zaštite životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja.

Projekat mora da ispuni zahteve za otkup zemljišta, preseljenje i ekonomsko raseljavanje kako je navedeno u EBRD-ovoj Politici zaštite životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2019) i zahtevima (PR5), konkretno:

- PR5 Otkup zemljišta, nedobrovoljno i izmeštanje poslovnih delatnosti
- PR 10 Uključivanje zainteresiranih strana

Kompletan tekst politike EBRD-a dostupan je na stranici:

<http://www.ebrd.com/news/publications/policies/environmental-and-social-policy-esp.html>

2.4 Ključne razlike između lokalnih propisa i PR5

Projekti koje u celosti ili delimično podržava ili finansira EBRD, a koji uključuju otkup zemljišta i nedobrovoljno raseljavanje, podležu zahtevima PR 5. Ove politike nisu ograničene na slučaj fizičkog raseljavanja, nego se bave i izmeštanjem poslovnih delatnosti kao posledicom otkupa zemljišta ili ograničenog pristupa resursima (zemljištu, vodi ili šumi), a koje nastaju kao rezultat sprovođenja projekta ili objekata povezanih sa istim. EBRD PR 5 se primenjuju na sve komponente Projekta koje dovode do nedobrovoljnog raseljavanja, bez obzira na izvor finansiranja komponente Projekta.

Zahtevi nacionalnih pravnih propisa u vezi sa eksproprijacijom u Republici Srbiji u velikoj meri su u skladu sa zahtevima EBRD-ovog PR5. Zakonski okvir RS ne sadrži odredbe u vezi sa ranim angažovanjem zainteresovanih strana niti njihovo osnaživanje da učestvuju u procesu donošenja odluka. Lica koja će biti pod uticajem postupka eksproprijacije obično dobijaju prve informacije o tome tokom objavljivanja javnog interesa.

Zakonski okvir RS predviđa pravičnu naknadu za zemlju, objekte i useve zahvaćene projektom ali ne uzima u obzir amortizaciju. Zakon ne predviđa nikakvu dodatnu pomoć ili naknadu tokom i nakon preseljenja, osim troškova zamene. Vlasnici ne dobijaju nikakvu podršku za ponovno uspostavljanje imovine (nema brze procedure administracije za dozvole, licence ili komunalne priključke). Pravo na naknadu štete se pruža samo formalnim vlasnicima, dok neformalni mogu dobiti naknadu samo ako ispunjavaju posebno propisane uslove.

Osim pripreme Studije eksproprijacije sa spiskom formalnih vlasnika i njihove imovine, zakonodavstvo ne predviđa sastavljanje drugih dokumenata koji bi eliminisali ili umanjili negativne društveno-ekonomske uticaje povezane sa otkupom zemljišta, koje bi bile slične LARP-u.

Zakonodavni okvir RS ne sadrži posebne zahteve za osetljive grupe.

Zakonski okvir RS priznaje PAP-ovima pravo na žalbu u različitim fazama postupka eksproprijacije, ali ne postoji zahtev za uspostavljanjem mehanizma za ulaganje žalbi.

Sažetak svih ključnih razlika između primenjivih zahteva su prikazani u Dodatku C.

3 Ispunjavanje uslova, evaluacija i prava

3.1 Osobe i subjekti koji ispunjavaju uslove za naknadu i potporu

U toku pripreme ovog LARF-a, nisu identifikovane sve parcele potrebne za izgradnju transfer stanice i reciklažnih dvorišta, te potpuni uticaj postupka otkupa zemljišta nije mogao biti procenjen. U nastavku se nalazi lista lica i entiteti koji imaju pravo na naknadu prema EBRD-ovoj Politici zaštite životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja, ako su bili prisutni u projektnom području pre datuma preseka („krajnji rok“):

- Formalni i neformalni sakupljači sekundarnih sirovina, angažovani na neregularnim deponijama;
- Fizička ili pravna lica, formalni vlasnici bilo koje imovine pod uticajem projekta;
- Fizička ili pravna lica, priznati korisnici bilo koje imovine pod uticajem projekta, po odredbama zakona RS;
- Fizička ili pravna lica, formalni zakupci bilo koje imovine pod uticajem projekta;
- Korisnici imovine pod uticajem projekta, ali koji na istu ne polažu zakonska prava - skvoteri;
- Fizička ili pravna lica koja poseduju useve pod uticajem projekta, bez obzira na status zemljišta na kojem je zasađeno;
- Fizička ili pravna lica, vlasnici višegodišnjih biljaka i drveća kao što su voćke i vinogradi, koja su pod uticajem projekta, bez obzira na status zemljišta na kojem je zasađeno;
- Fizička ili pravna lica, vlasnici vinograda i voćnjaka pod uticajem projekta, koji još nisu dali prinos (bez obzira na status zemljišta na kojem je zasađeno);
- Fizička ili pravna lica, vlasnici rasadnika koji još nisu dali prinos a nalaze se pod uticajem projekta (bez obzira na status zemljišta na kojem je zasađeno);
- Fizička ili pravna lica koja poseduju objekte pod uticajem projekta (pomoćne zgrade, ograde, bunari, sustavi navodnjavanja, itd.) bez obzira na status zemljišta na kojem se objekti nalaze
- Ranjive grupe i pojedinci koji pripadaju tim grupama, a koja su pod uticajem projekta;
- Fizička ili pravna lica čiji se gubici ne mogu utvrditi ili predvideti u ovoj fazi projekta (uključujući one koji imaju pravo vlasništva nad objektima pod uticajem projekta).

3.2 Krajnji rok

Krajnji rok je datum preseka za sva potraživanja za imovinu na području koji je pod uticajem projekta. Osobe koje stupe u područje zahvaćeno projektom nakon krajnjeg roka, nemaju pravo na naknadu niti na bilo koji drugi vid podrške u slučaju raseljavanja. Takođe, sva ulaganja u osnovna sredstva (kao što su objekti,

usevi, voće, drveće, šumske parcele, itd), kao rezultat aktivnosti nakon krajnjeg datuma neće biti podobna za naknadu. Ova politika krajnjeg roka neće obuhvatati lica koja su postala vlasnici imovine nakon krajnjeg roka na temelju sudske odluke, ukoliko je sudski spor formiran pre krajnjeg roka. Ova odredba o krajnjem roku služi kako bi se stalo na put oportunističkim zahtevima osoba koja ulaze u područje Projekta isključivo u očekivanju određenih koristi.

3.3 Matrica prava

Kako detaljne informacije o parcelama pod uticajem projekta nisu dostupne i nije moguće utvrditi stvarne uticaje, ovaj dokument je sastavljen kako bi ukazao na moguće posledice projekta, imajući u vidu područje u kome se projekat realizuje. Tabela 2 predstavlja pregled svih mogućih uticaja, PAP-ova i drugih subjekata koji imaju prava na naknadu prema EBRD-ovoj Politici zaštite životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2019). Eko-Tamnava d.o.o. će, čim sve informacije postanu dostupne, u LARP uključiti samo relevantne uticaje.

Tabela 2 Matrica prava

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Adekvatne mere ili akcije u vezi sa prethodnim otkupom zemljišta
ZEMLJIŠTE			
Poljoprivredno zemljište (privremeni otkup zemljišta)	Vlasnik sa formalnim pravom (uključujući vlasnike koji polažu pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznato nacionalnim zakonima)	Zamensko zemljište jednake ili veće vrednosti i slične produktivnosti u neposrednoj blizini ili u okolini otkupljenog zemljišta, zajedno sa svim troškovima preseljenja i administrativnim naknadama za prenos vlasničkih prava, ukoliko postoje. Ili Novčana naknada u vrednosti troškova zamene: tržišna cena imovine + tržišna cena ostvarenih poboljšanja + tržišna vrednost vremena i rada uloženi radi poboljšanja + troškovi preseljenja + troškovi poreza i administracije.	Eko – Tamnava d.o.o. da obezbedi potvrdu da je naknada isplaćena svim prethodnim vlasnicima i da u potpunosti pokriva troškove zamene za zemljište, kako je definisano u matrici prava Ili Da nadoknadi razliku između primljene nadoknade i ekvivalentne cene zamene prethodnim vlasnicima

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Adekvatne mere ili akcije u vezi sa prethodnim otkupom zemljišta
	Zakupac sa validnim dokumentima o najmu, koji obrađuje poljoprivredno zemljište skladno sporazumu	<p>Naknada za sva poboljšanja sprovedena na zemljištu (poput navodnjavanja).</p> <p>Naknada će biti plaćena u vrednosti troškova zamene: tržišna vrednost izvršenih poboljšanja + tržišna vrednost rada uloženog u poboljšanja + troškovi preseljenja, ukoliko postoje.</p> <p>I</p> <p>Zamensko zemljište za najam, ukoliko je reč o zemljištu koje je zakupljeno od države, ukoliko je to moguće.</p>	<p>Eko – Tamnava d.o.o da pruži potvrdu da naknada isplaćena svim prethodnim zakupcima u potpunosti pokriva troškove zamene investicije, kako je definisano u matrici prava</p> <p>Ili</p> <p>Da nadoknadi razliku između primljene naknade i ekvivalentne cene zamene prethodnim zakupcima</p>
	PAP bez formalnog prava vlasništva (u posedu zemljišta pre krajnjeg roka)	<p>Naknada za sva poboljšanja ostvarena na zemljištu (poput navodnjavanja). Naknada će biti plaćena u vrednosti troškova zamene: tržišna vrednost izvršenih poboljšanja + tržišna vrednost vremena i rada uloženog u poboljšanja + troškovi raseljavanja i montiranja opreme, ukoliko ih ima</p> <p>I</p> <p>zamensko zemljište za zakup od države, ukoliko je to moguće.</p>	<p>Eko – Tamnava d.o.o. da pruži informacije ukoliko postoje PAP-ovi bez formalnog prava vlasništva</p> <p>I</p> <p>Eko -Tamnava d.o.o. da potvrdi da naknada isplaćena svim PAP-ovima bez formalnog prava vlasništva u potpunosti pokriva troškove zamene investicije, kako je definisano u matrici prava</p> <p>Ili</p> <p>Da nadoknadi razliku između primljene nadoknade i</p>

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Aдекватne mere ili akcije u vezi sa prethodnim otkupom zemljišta
			ekvivalentne cene zamene PAP-ovima
Građevinsko zemljište bez obzira na razmeru gubitka (bilo delimičnog ili potpunog)	Vlasnik sa formalnim pravom (uključujući one koji imaju pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznato nacionalnim zakonima) ili formalni korisnici građevinskog zemljišta u javnom / državnom vlasništvu	Novčana naknada po troškovima zamene: tržišna cena za poboljšanja (kao što je infrastruktura) + rad i vreme instaliranja poboljšanja po tržišnoj ceni + troškovi raseljavanja + registracija vlasništva, administrativne i poreske takse, ako ih ima + prelazni dodatak Ili Na zahtev vlasnika imovine, ako su ispunjeni zakonski uslovi, zamensko zemljište jednake ili veće vrednosti i sličnih karakteristika, u neposrednoj blizini ili u okolini ekspropisanog zemljišta + tržišna cena poboljšanja (poput infrastrukture) + rad i vreme za postavljanje poboljšanja po tržišnoj ceni + troškovi kretanja + registracija vlasništva, administrativne i poreske takse, ako postoje + prelazni dodatak	Eko Tamnava d.o.o da potvrdi da je naknada isplaćena svim prethodnim vlasnicima u visini troškove zamene za zemlju i prelazni dodatak, kako je definisano u matrici prava Ili Da nadoknadi razliku između primljene nadoknade i ekvivalentnog troška zamene i prelaznog dodatka prethodnim vlasnicima
	Zakupci sa validnim dokumentima o zakupu	Naknada u visini troškova zamene: tržišna cena za poboljšanja (kao što je infrastruktura) + rad i vreme za instaliranje poboljšanja po tržišnoj ceni + troškovi selidbe + troškovi vlasništva, administrativne i poreske takse,	Eko Tamnava d.o.o da obezbedi potvrdu da naknada isplaćena svim prethodnim vlasnicima u potpunosti pokriva troškove zamene investicije, prelazni

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Adekvatne mere ili akcije u vezi sa prethodnim otkupom zemljišta
		<p>ako postoje + prelazni dodatak + naknada za sve unapred plaćene zakupnine, za period koji nije istekao</p> <p>I</p> <p>Zamensko zemljište za zakup od države, ukoliko je to moguće.</p>	<p>dodatak i naknadu za unapred plaćenu zakupninu, kako je definisano u matrici prava</p> <p>Ili</p> <p>Da nadoknadi razliku između primljene nadoknade i ekvivalentnog troška zamene, prelaznog dodatka i unapred plaćene zakupnine prethodnim zakupcima</p>
	PAP bez formalnog vlasništva (u posedu zemljišta pre datuma preseka)	<p>Naknada: tržišna cena za poboljšanja (kao što je infrastruktura) + rad i vreme za instaliranje poboljšanja po tržišnoj ceni + troškovi premeštanja + registracija vlasništva, administrativne i poreske takse, ako postoje + prelazni dodatak</p> <p>I</p> <p>Zamensko zemljište u zakup, od strane države, ako je moguće</p>	<p>Eko Tamnava d.o.o. da obezbedi informacije o bilo kom identifikovanom PAP-u bez formalnog prava vlasništva</p> <p>I</p> <p>Eko Tamnava d.o.o. da obezbedi potvrdu da naknada isplaćena svim PAP-ovima bez formalnog vlasništva u potpunosti pokriva troškove zamene investicije i prelaznog dodatka, kako je definisano u matrici prava</p> <p>Ili</p>

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Aдекватne mere ili akcije u vezi sa prethodnim otkupom zemljišta
			Da nadoknadi PAP-ovima razliku između primljene naknade i ekvivalentnog troška zamene i prelaznog dodatka
Ekonomski neisplativ preostali deo zemljišta (ukoliko preostali deo zemljišta nije isplativ, on može biti otkupljen)	Vlasnici, korisnici ili zakupci imovine, bez obzira na njihova formalna prava na privatno/javno/državno poljoprivredno ili građevinsko zemljište	Naknada prema tipu imovine, definisana na isti način kao u prethodnom tekstu u ovom odeljku	<p>Eko – Tamnava d.o.o. da pruži informacije o podnesenim zahtevima za otkup ekonomski neisplativog preostalog dela zemljišta, kao i informacije o prihvaćenim zahtevima</p> <p>I</p> <p>Eko – Tamnava da pruži potvrdu da je naknda isplaćena prema vrsti imovine, kako je definisano u tekstu iznad</p> <p>Ili</p> <p>Da nakonadi razlika između primljene nadoknade i ekvivalentnog troška zamene i prelaznog dodatka PAP-ovima</p>

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Aдекватne mere ili akcije u vezi sa prethodnim otkupom zemljišta
USEVI I OBJEKTI NA POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU (bez fizičkog raseljavanja)			
Gubitak godišnjih prihoda od useva, koji nisu ubrani pre otkupa zemljišta	Vlasnici useva (nije od značaja da li je vlasnik useva istovremeno i vlasnik zemljišta ili zakupac ili neformalni vlasnik/korisnik zemljišta, ukoliko je snosio troškove sadnje useva ili je stekao vlasništvo na drugi prepoznat način)	Novčana naknada u vrednosti troškova zamene, tržišna vrednost useva umanjena za troškove ubiranja useva.	Eko-Tamnava d.o.o. da pruži informacije o bilo kom identifikovanom PAP-u bez formalnog vlasništva I Da obezbedi potvrdu da je naknada isplaćena svim PAP-ovima, bez obzira na formalno vlasništvo i da u potpunosti pokriva troškove zamene višegodišnjih biljaka i drveća, kako je definisano u matrici prava Ili Da nadoknadi razliku između primljene nadoknade i ekvivalentne vrednosti zamene PAP-ovima
Gubitak višegodišnjih useva i stabala (voćke, vinogradi i plodonosne biljke)	Vlasnici useva (nije od značaja da li je vlasnik useva istovremeno i vlasnik zemljišta ili zakupac ili neformalni vlasnik/korisnik zemljišta, ukoliko je snosio troškove sadnje useva ili je stekao vlasništvo na drugi prepoznat način)	Pravo na ubiranje plodova i Novčana naknada po zamenskoj ceni: tržišna cena sadnica na osnovu vrste, sorte i proizvodne vrednosti + neto gubitak za potrebno vreme za uzgoj biljaka prema	Eko-Tamnava d.o.o. da pruži informacije o bilo kom identifikovanom PAP-u bez formalnog vlasništva I

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Aдекватne mere ili akcije u vezi sa prethodnim otkupom zemljišta
		godišnjoj tržišnoj vrednosti proizvodnje + troškovi ulaganja (radna snaga, priprema zemljišta itd.) za sadnju novog vinograda, voćnjaka ili slično + prelazna naknada	<p>Da obezbedi potvrdu da je svim PAP-ovima isplaćena naknada , bez obzira na formalno vlasništvo i da u potpunosti pokriva troškove zamene višegodišnjih biljaka i drveća, kako je definisano u matrici prava</p> <p>Ili</p> <p>Da nadoknadi razliku između primljene nadoknade i ekvivalentne vrednosti zamene PAP-ovima</p>
Vinogradi i voćnjaci koji još ne donose plod		Novčana naknada po zamenskoj ceni: tržišna cena sadnica na osnovu vrste, sorte i proizvodne vrednosti + neto gubitak za potrebno vreme za uzgoj takvih biljaka prema godišnjoj tržišnoj vrednosti proizvodnje + troškovi ulaganja (radna snaga, priprema zemljišta itd.) za sadnju novog vinograda, voćnjaka ili slično + prelazna naknada.	
Drvena masa (zrela ili gotovo zrela)		Novčana naknada u vrednosti troškova zamene: tržišna vrednost drveta utvrđena na osnovu vrednosti „drveta na panju“ + naknada za prelazni period	
Šuma (bez zrele drvene mase)		Novčana naknada po zameni: investicija potrebna za sadnju nove šume (rad, sadnice) + neto gubitak za vreme koje je potrebno za reprodukciju zamenske šume + prelazni dodatak	
Rasadnik, koji još ne donosi plodove		Novčana naknada u vrednosti troškova zamene: ulaganje u sadni materijal (sadnice,	

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Aдекватne mere ili akcije u vezi sa prethodnim otkupom zemljišta
		rad i drugi reproduktivni materijal) + neto gubitak za vreme potrebno za reprodukciju materijala + naknade za prelazni period	
Zgrade koje se koriste za držanje i uzgoj stoke (šupe, štale itd)	Vlasnici objekata koji se koriste za uzgoj stoke (nije važno ako je vlasnik objekata vlasnik zemljišta, zakupac ili neformalni vlasnik / korisnik zemljišta, pod uslovom da snose troškove izgradnje ili su stekli vlasništvo na neki drugi prepoznat način)	Novčana naknada po troškovima zamene, tržišna cena objekta + troškovi selidbe + administrativne takse potrebne za prenos prava vlasništva, ako postoje + prelazni dodatak Na zahtev vlasnika imovine, ako su ispunjeni zakonski uslovi, odgovarajuća zamena imovine + troškovi selidbe + administrativne takse potrebne za prenos vlasništva, ako postoje + prelazni dodatak	Eko-Tamnava d.o.o. da pruži informacije o bilo kom identifikovanom PAP-u bez formalnog vlasništva I Da obezbedi potvrdu da je naknada isplaćena svim PAP-ovima, bez obzira na formalno vlasništvo i da u potpunosti pokriva troškove zamene višegodišnjih biljaka i drveća, kako je definisano u matrici prava Ili Da nadoknadi razliku između primljene naknade i ekvivalentne cene zamene zgrada i prelaznog dodatka PAP-ovima
Celokupna nepokretna imovina (poput sistema za navodnjavanje, bunara itd.)	Vlasnici izvršenih poboljšanja (nije od značaja da li je vlasnik istovremeno i vlasnik zemljišta ili zakupac ili neformalni vlasnik/korisnik zemljišta,	Novčana naknada u vrednosti troškova zamene: tržišna vrednost poboljšanja + tržišna vrednost rada i vremena utrošenih u procesu	Eko-Tamnava d.o.o. da obezbedi informacije o bilo kom identifikovanom PAP-u bez formalnog vlasništva

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Aдекватne mere ili akcije u vezi sa prethodnim otkupom zemljišta
	ukoliko su snosili troškove izvršenih poboljšanja)		I Da potvrdi da naknada isplaćena svim PAP-ovima, bez obzira na formalno vlasništvo, u potpunosti pokriva troškove zamene objekata i prelazni dodatak, kako je definisano u matrici prava Ili Da nadoknadi razliku između primljene naknade i ekvivalentne cene zamene objekata i prelaznog dodatka PAP-ovima
SREDSTVA ZA ŽIVOT			
Gubitak pristupa resursima, pogodnostima, resursima zajednice i zgradama	Zaposleni, radnici	Jednokratni prelazni dodatak isplaćivaće se u procenjenom razumnom roku, potrebnom za obnavljanje sredstava za život + Poslovna obuka, ukoliko je moguće + Prioritet u zapošljavanju na Projektu, ukoliko je moguće i drugo, u zavisnosti od slučaja (U skladu sa društveno-ekonomskom procenom iz LAPR-a).	Eko-Tamnava d.o.o. da potvrdi da li su identifikovani zaposleni u poljoprivredi I Eko-Tamnava d.o.o. da potvrdi koja je kompenzacija ili podrška ponuđena za gubitak sredstava za život.
Sakupljači sekundarnih sirovina na neregulisanim deponijama	Formalni sakupljači sekundarnih sirovina	Mere za obnavljanje sredstava za život utvrdiće se nakon što se završi društveno-	Eko-Tamnava d.o.o. da potvrdi koja je kompenzacija ili podrška

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Adekvatne mere ili akcije u vezi sa prethodnim otkupom zemljišta
	Neformalni sakupljači sekundarnih sirovina	<p>ekonomsko istraživanje. Mere će biti prilagođene veštinama i potrebama ljudi pod uticajem projekta. One mogu da uključuju, ali nisu ograničeni na sledeće:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ponuda sezonskih poslova, • Ponuda poslova tokom faze izgradnje projekta, • Ponuda poslova na Birou za nesaposlene • Ponuda kurseva za obrazovanje odraslih, • Ponuda kurseva za sticanje novih veština. <p>U skladu sa SEP-om, sakupljači sekundarnih sirovina moraju biti informisani o zatvaranju nereguliranih deponija i nemogućnosti da nastave sa sakupljanjem otpada najmanje 30 dana unapred.</p>	ponuđena za gubitak sredstava za život.
OSTALI UTICAJI			
Uticaji na ranjive grupe	Ranjiva lica, koja pripadaju ugroženim grupama, sa društvenim statusom koji može dovesti do štetnijeg uticaja usled raseljavanja nego što je slučaj kod ostalih lica, sa ograničenom sposobnošću kada	Povrh svih prava definisanih u ovoj matrici, ranjivi PAP-ovi će dobiti dodatnu pomoć, uključujući pravnu pomoć i pomoć tokom fizičkog preseljenja. Svaka dodatna potpora, potrebna za bilo koja ranjiva domaćinstva će	Eko-Tamnava d.o.o. da obezbedi potvrdu ukoliko je pružena dodatna podrška pogođenim zajednicama

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Adekvatne mere ili akcije u vezi sa prethodnim otkupom zemljišta
	je reč o polaganju prava ili uživanju u merama ublažavanja raseljavanja	se odrediti posebno za svaki slučaj, tokom društveno-ekonomskih istraživanja. Ovim PAP-ovima se daje prioritet zapošljavanja na projektu, ako je to moguće.	
Uticaji koji nisu prepoznati u ovoj fazi	Svako lice pod uticajem projekta	Svaki uticaj koji nije prepoznat u ovoj fazi biće adekvatno ublažen, skladno sa principima i ciljevima LARF-a	N/A

4 Mehanizam rešavanja žalbi

Poštujući žalbene mehanizme prepoznate nacionalnim zakonodavstvom, biće uspostavljen poseban mehanizam za žalbe, za potrebe ovog projekta. Kako je prethodno pomenuto, zahtev za podnošenje žalbi preduzeću Eko Tamnava d.o.o. je omogućeno kroz nekoliko različitih kanala komunikacije. Bilo koja osoba ili organizacija može da pošelje komentare, primedbe i/ili zahtev za informacijama lično ili putem pošte, telefona ili mejla, pomoću kontakt podataka koje se nalaze na zvaničnoj stranici Eko Tamnava d.o.o. Direktor kompanije je zadužen za rešavanje svih žalbi i njihovog prosleđivanja dalje.

Žalbe u vezi sa projektom će se prikupljati tokom faze pred izgradnju, tokom izvođenja građevinskih radova, kao i tokom operativne faze.

Mehanizam će omogućiti da se žalbe podnose anonimno. Podnošenje žalbi neće iziskivati nikakve troškove za podnosioca žalbe. Bilo da su primljene usmeno ili u pisanjoj formi, žalbe treba da budu kategorisane i evidentirane u Registru žalbi, koji poseduje sve potrebne elemente za razvrstavanje žalbi prema polu osobe koja je prijavljuje i prema njenoj vrsti. Svaka žalba će biti evidentirana u registru sa sledećim informacijama:

- Ime i kontakt detalji osobe koja podnosi žalbu, ukoliko ona nije podneta anonimno,
- Opis žalbe,
- Datum prijema / potvrda vraćena podnosiocu žalbe,
- Opis mera koje su preduzete (investicije, korektivne mere) i način komunikacije sa podnosiocem žalbe,
- Datum rešavanja žalbe i zatvaranje,
- Povratni komentari (zadovoljni/nezadovoljni),
- Da li su preduzete dugoročne radnje da se date žalbe ne bi ponavljale u budućnosti, ukoliko je to moguće.

Sve informacije o osobi koja je podnela žalbu će biti tretirane kao poverljive.

Prijem datih žalbi treba formalno potvrditi putem sastanka, telefonskog poziva, mejla ili pisma u roku od 7 dana od podnošenja žalbe, ukoliko su informacije o osobi koja ju je podnela dostupne. Ukoliko žalba nije dobro napisana ili ako su potrebne dodatne informacije, potrebno je tražiti dodatno pojašnjenje od njenog podnosioca. Lice/organizacija koja je podnela žalbu treba da dostavi i kontakt informacije osobe koja je odgovorna za njeno rešavanje, kao i predviđeno vreme kada će to biti gotovo. Ako se nijedna žalba ne može rešiti ili ako nije potrebna radnja, podnosiocu žalbe će biti dostavljeno detaljno obrazloženje i razlog zbog čega je to tako. Odgovor će takođe sadržati i objašnjenje šta lice ili organizacija koja je podnela žalbu može da učini ukoliko ishod nije zadovoljavajući.

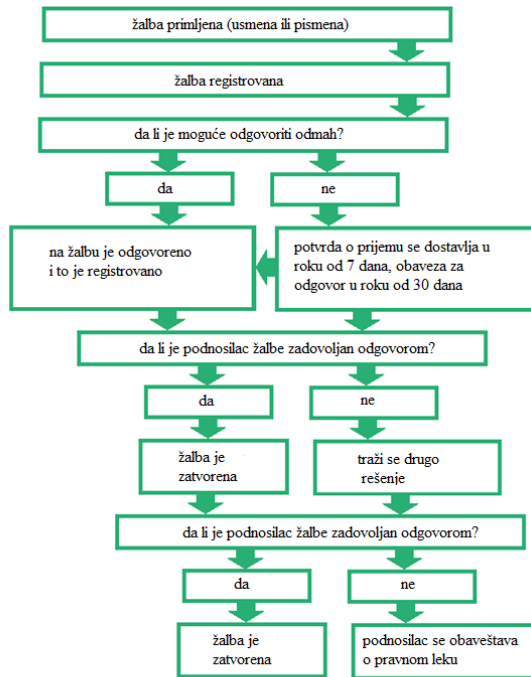
Na sve žalbe će biti odgovoreno u roku od 30 radnih dana od dana podnošenja. U slučaju kašnjenja, podnosioci žalbe će biti obavesteni o razlozima i očekivanom vremenu kada će se njihova žalba rešiti. Predloženo rešenje treba potvrditi sa podnosiocem žalbe, i to pre primene kako bi se smanjile nepotrebne, neopravdane radnje. Ukoliko se slažu sa predloženim pristupom, rešenje se sprovodi kako bi se

žalba zatvorila. Sprovedenje mera se unosi u Registar žalbi. Odgovor potpisuje odgovorno lice, što uključuje ili potpisivanja registra žalbi ili potvrdu o ovome u službenoj prepisci (što će biti sačuvano zajedno sa žalbom kao dokaz o sporazumu i referencirano u registru).

Nakon sprovedenih akcija, sa podnosiocem žalbe treba potvrditi da li su zadovoljni ishodom. Svaki dalji odgovor lica koje se žalilo treba da bude jasan, kako bi se procenilo da li je žalba zatvorena ili su potrebne dalje mere. Ako je odgovor negativan (nije zadovoljan ishodom i zahteva dalje mere), žalbu treba još jednom razmotriti. Proces rešavanja je prikazan na Slici 4, u nastavku teksta.

Podnosioci žalbe se u svakom momentu mogu osloniti na pravni lek, u skladu sa lokalnim zakonima i propisima.

Primena plana za angažovanje zainteresovanih strana je opšta odgovornost Eko Tamnava d.o.o. Podaci o kontaktu njihovog glavnog odgovornog lica će biti objavljeni pre početka postupka otkupa zemljišta. Pritužbe u vezi sa građevinskim aktivnostima će biti adresirane zajedno sa izvođačima radova. Od njih će se tražiti da upravljaju istim sistemom rešavanja i u skladu sa standardima Eko Tamnava d.o.o. Izvođač radova će imati predstavnika za vezu sa zajednicom (CLO), kao kontakt osobu na licu mesta, radi povezivanja sa lokalnim zajednicama i prikupljanja njihovih pritužbi u vezi sa građevinskim aktivnostima, kao i njihovim upravljanjem. Ta aktivnosti će biti uključena u mesečne izveštaje nadzornom inženjeru, a zatim i Eko Tamnava d.o.o. Stanovnici pogođenih zajednica će biti informisani o kontakt podacima CLO-a pre početka procesa eksproprijacije, putem oglašavanja u prostorijama mesnih zajednica i medija, gde je to potrebno.

Slika 5 Proces rešavanja žalbi

5 Konsultacije i objavljivanje

5.1 Objavljivanje dokumenta

Svi dokumenti predviđeni za objavljivanje biće pripremljeni i objavljeni na srpskom i engleskom jeziku. Skladno zahtevima EBRD-a, objavljena dokumentacija u vezi sa projektom, uključujući i LARD, biće javno predstavljena.

Objavljena dokumentacija će biti dostupna javnosti tokom perioda sprovođenja Projekta. Verzije na srpskom jeziku će biti objavljene na internet stranicama Eko-Tamnave d.o.o. i relevantnih opština. Sve najave u lokalnim novinama i medijima će biti na srpskom jeziku, formulisane netehničkim jezikom. Svi dokumenti će biti predstavljeni PAP-ovima, a posebno ranjivim grupama, ukoliko postoje. Uticaji projekta na njihovu imovinu i njihova prava moraju biti objašnjeni, kao što je spomenuto u prethodnim poglavljima. Kopije dokumentacije će biti dostupne u opštinama pod uticajem. Preduzeće Eko-Tamnava d.o.o. je odgovorno za prezentovanje svih dokumenata.

Kada bude pripremljen, Plan za otkup zemljišta i raseljavanje biće javno dostupan na internet stranici Eko Tamnava d.o.o., kao i na internet stranicama relevantnih opština i gradova, dok će štampani primerci biti dostupni u njihovim prostorijama. Projektni leci, koji će se pripremiti i distribuirati stanovnicima opština pod uticajem projekta, pre početka izvođenja radova, sadržaće kratak, netehnički pregled projekta.

5.2 Javne konsultacije

Eko – Tamnava d.o.o. uspostaviće trajni odnos sa zajednicama pod uticajem projekta što je ranije moguće u procesu planiranja projekta i održavaće ga tokom celog njegovog trajanja.

Proces angažovanja obezbediće njihovo informisano konsultovanje kako bi se olakšalo zajedničko razumevanje prirode i trajanja uticaja; informisano učešće u stvarima koje na njih direktno utiču; predložene mere ublažavanja; informisanje o razvojnim pogodnostima i mogućnostima i pitanja primene. Dalje i detaljnije informacije o javnim konsultacijama predstavljene su u Planu angažovanja zainteresovanih strana.

Eko Tamnava d.o.o. objaviće opis projekta koji uključuje žalbeni formular i kontakt podatke za njihovo podnošenje na njihovoj zvaničnoj stranici (http://www.ekotamnava.rs/?page_id=13).

LARP će biti javno objavljen lokalnim zajednicama pre početka građevinskih radova.

S obzirom na izbijanje i širenje virusa COVID-19 u Republici Srbiji, održavanje javnih konsultacija možda neće biti moguće. Uzimajući u obzir trenutnu situaciju u zemlji, kao i mere za borbu protiv pandemije koje je donela Vlada RS, javne konsultacije u vezi sa LARP-om treba održati na jedan od sledećih načina:

- Javne konsultacije u prostorijama gradova i opština pod uticajem projekta, uz primenu propisanih mera,
- Javne konsultacije na otvorenom (lokacije koje treba definisati kao odgovarajuće), uz primenu propisanih mera,
- Emitovanje snimljene prezentacije na lokalnim medijskim kanalima i/ili internet stranicama Eko Tamnava d.o.o. i relevantnih gradova i opština, prikupljanje komentara i pitanja putem e-pošte.

Eko Tamnava d.o.o. će organizovati sastanke u lokalnim zajednicama i sa vlasnicima parcela pod uticajem i licima pod uticajem ekonomskog raseljavanja, kako bi predstavili predložene mere ublažavanja i žalbeni mehanizam, plan izvođenja radova i moguće negativne uticaje. Ovi sastanci će takođe služiti kao platforme za osobe pod uticajem da postavljaju pitanja i predlože neke druge, dodatne mere za ublažavanje. Sastanci će biti najavljeni putem lokalnih medija, na internet stranici Eko Tamnava d.o.o. i prema preporuci lokalnih zajednica (putem pisama, najava na oglasnim tablama, telefonom).

Projektni leci sa kratkim, netehničkim pregledom projekta i opisom postupka za upravljanje žalbama i kontakt podacima za podnošenje žalbi, biće distribuirani u zajednicama pod uticajem projekta.

Fomralni i neformalni sakupljači sekundarnih sirovina biće obavešteni o predviđenim datumima zatvaranja deponija i njihovoj nemogućnosti da nastave sa sakupljanjem sekundarnih sirovina najmanje 30 dana unapred.

Eko Tamnava d.o.o. će nastaviti sa informisanjem javnosti putem njihove internet stranice, medija i na druge odgovarajuće načine o svim značajnim projektnim dostignućima i pitanjima (životna sredina, bezbednost i zdravlje, društveno-ekonomska pitanja).

6 Praćenje i ocenjivanje

Eko Tamnava d.o.o. će takođe voditi bazu podataka o raseljavanju i otkupu zemljišta sa svim informacijama o zahvaćenim licima i imovini (uključujući kontakt informacije), koja će uključivati sve slučajeve otkupa zemljišta i ekonomskog raseljavanja i stepen završenosti procesa u datum trenutku, za slučaj (podnet i/ili potpisan predlog za eksproprijaciju, ponude za naknadu pripremljene i/ili dostavljene PAP-ovima, sporazumi u vezi sa naknadom, isplata naknade, pružena dodatna pomoć, žalbe ili pokrenuti sudski postupci, itd.).

Pored toga, sprovodiće i periodični nadzor kako bi se osigurala procena efikasnosti procesa eksproprijacije i nivoa zadovoljstva PAP-ova. Učestalost praćenja biće prilagođena kako bi se održavalo spoljno izveštavanje, koje zahtevaju finansijske institucije i faza primene LARP-a.

Ključni pokazatelji učinaka koji se prikupljaju kroz proces praćenja za pristup otkupa zemljišta i proces raseljavanja su sledeći:

- Broj javnih rasprava i konsultacija o LARP-u i objavljeni LARP,
- Broj izvršenih isplata naknada,
- Broj sprovedenih mera za obnavljanje sredstava za život,
- Broj i vrsta pomoći koje se pružaju ranjivim grupama (ako ih ima u području Projekta),
- Broj i vrsta žalbi, uključujući i pravne radnje koje proističu iz pribavljanja zemljišta i ekonomskog preseljenja (podneti predmeti, rešeni predmeti, vreme potrebno za njihovo rešavanje).

Eko Tamnava d.o.o. će pratiti sprovođenje procesa otkupa zemljišta putem internih, zvaničnih institucijskih aranžmana i pripremati kvartalne izveštaje. Na temelju ovih kvartalnih izveštaja, Eko Tamnava d.o.o. će pripremiti završni izveštaj u roku od dva meseca nakon završetka procesa otkupa zemljišta i ekonomskog raseljavanja, kako bi sumirao sveukupnu primenu i uticaje. Izveštaj treba da potvrdi da su sve odredbe u LARP-u, isporučene i da su sve usluge pružene. Pored toga, izveštaj treba da proceni da li su propisane mere ublažavanja imale željeni efekat.

Appendix A

Struktura plana otkupa i raseljenje zemljišta (LARP)

A1 Struktura LARPA-a

1. SAŽETAK
2. OKVIR PRIMENE PLANA OTKUPA ZEMLJIŠTA I RASELJAVANJA
3. OPIS PROJEKTA I NJEGOVI POTENCIJALNI UTICAJI
4. PRAVNI OKVIR
5. PRINCIPI, CILJEVI I POSTUPCI
 - 5.1. PRINCIPI I CILJEVI
 - 5.2. PREGLED PROCESA
 - 5.3. VODIČ ZA STICANJE I NAKNADU ZEMLJIŠTA
- 6.1. POPIS IMOVINE I DOMAĆINSTAVA POD UTICAJEM PROJEKTA
- 6.2. DRUŠTVENO-EKONOMSKA ISTRAŽIVANJA
- 6.3. ZEMLJIŠTE POD UTICAJEM PROJEKTA
 - OBJEKTI POD UTICAJEM PROJEKTA
- 6.4. LICA POD UTICAJEM PROJEKTA
- 6.5. PRAVA
 - 6.5.1.1. PRAVO NA NAKNADU ŠTETE
 - 6.5.1.2. MATIČNA MATRICA
7. RASELJAVANJE I NAKNADA
 - 7.1. METODE ZA PROCENU UTICAJA NA IMOVINU
 - 7.2. RASELJAVANJE
 - 7.3. NAKNADA GOTOVINE
 - 7.3.1.1. CENE
 - 7.3.1.2. PLAĆANJA
 - 7.4. DODATNA POMOĆ
8. KONSULTACIJE I OBJAVLJIVANJE
 - 8.1. GLAVNI REZULTATI KONSULTACIJA IZVEDENIH ZA PRIPREMU RAP-a
 - 8.2. OBJAVLJIVANJE PODATAKA
9. MEHANIZMI REŠAVANJA ŽALBI

10. RANJIVA LICA

- 10.1. IDENTIFIKACIJA RANJIVIH LICA
- 10.2. AKTIVNOSTI POTENCIJALNE POMOĆI RANJIVIM LICIMA

11. PRAĆENJE I OCENJIVANJE

12. ODGOVORNOSTI PRIMENE I FINANSIRANJE

- 12.1. ODGOVORNOSTI PRIMENE
- 12.2. BUDŽET
- 12.3. ARANŽMANI FINANSIRANJA

Appendix B

Žalbeni formular

B1 Javni žalbeni formular

Referentni br.:	Datum	
Ime i prezime		
Kontakt podaci Označite željeni način komunikacije (pošta, telefon, e-pošta).	☐ Poštom: Navesti adresu za slanje: _____ _____ _____	
	☐ Telefon: _____	
	☐ E-pošta _____	
Opis incidenta ili problema:	Šta se dogodilo? Gde se to dogodilo? Kome se to dogodilo? Šta je rezultat tog problema?	
Datum incidenta/problema		
	☐ Jednokratni incident/žalba (datum _____)	
	☐ Desio se više puta (koliko puta? _____)	
	☐ U toku je (problem se trenutno događa)	
Šta biste želeli da se uradi kako bi se rešio problem?		
Potpis:	_____	
Molimo vas da ovaj formular dostavite: Za: Eko Tamnava d.o.o. UB Pažnja: Veljka Vlahovica br 8, 14210 Ub Telefon:014/412-415 Adresa e-pošte: office@ekotamnava.com		

Appendix C

Analiza razlika

C1 Analiza neslaganja

Nacionalno zakonodavstvo je uglavnom u skladu sa EBRD PR5. Tabela u nastavku se odnosi na razlike između rešenja za raseljavanje predviđena nacionalnim zakonodavstvom i politikama EBRD PR 5 i način na koji će ove razlike biti popunjene.

Predmet	Zakoni RS	PR 5 zahtevi	Nedostaci i mere za rešavanje razlika u skladu sa PR5 zahtevima
Instrumenti raseljavanja, popis i procena društveno – ekonomskog uticaja	Jedini pripremljeni dokument je elaborat o eksproprijaciji koji obuhvata evidentiranje zemljišnih parcela, potrebnih za projekat i identifikovanje vlasnika kroz katastar. Ne postoji zahtev za polaznom društveno-ekonomskom procenom	Priprema ovog LARF-a, LARP-a, društveno-ekonomska procena i popis.	Pored zadovoljavanja nacionalnih zahteva, biće pripremljeni LARP, izvršen popis osoba pod uticajem i sprovedena društveno-ekonomska procena uticaja.
Javne konsultacije	Javnost se o projektu generalno obaveštava kroz postupak opšteg prostornog ili određenog detaljnog urbanističkog plana, kao i kroz procenu uticaja na okolinu i prezentaciju elaborata o eksproprijaciji. Međutim, nema zahteva za direktnom konsultacijom pojedinaca, koji su potencijalno pod uticajem projekta, pre početka otkupa. Ne postoje odredbe o javnim konsultacijama, popisu, polaznoj društveno-ekonomskoj proceni ili bilo kojoj vrsti učestvovanja zainteresiranih strana i zajednica koje bi potencijalno mogle biti pod uticajem Projekta.	Potrebno je sprovesti ozbiljne konsultacije sa osobama pod uticajem projekta i zajednicama, lokalnim vlastima i, ako je to potrebno, nevladinim organizacijama. Sve aktivnosti preseljenja se sprovode uz odgovarajuće deljenje informacija, konsultacije i informativno učestvovanje PAP-ova. Od najranijih etapa i kroz sve aktivnosti preseljenja, klijent će uključiti građane (muškarce i žene), uključujući i domaće zajednice. Time će biti omogućeno njihovo rano i informativno učestvovanje u procesima donošenja odluka vezanih za raseljavanje.	Subjekt odgovoran za sprovođenje projekta će objaviti sadržaj ovog dokumenta i izvršiti javne konsultacije u vezi sa istim, jednako kao i za svaki drugi instrument preseljenja. PAP-ovi i zainteresovane strane će biti informisane i konsultovane tokom etape planiranja i tokom svih faza implementacije Projekta, kako bi se popunile razlike, uz potpuno ispunjenje PR 5 zahteva.

Predmet	Zakoni RS	PR 5 zahtevi	Nedostaci i mere za rešavanje razlika u skladu sa PR5 zahtevima
Rokovi plaćanja naknada i preuzimanja vlasništva nad otkupljenom imovinom	Budžet za kompenzaciju (zemljište, imovina, dodatna pomoć) mora biti osiguran kao uslov koji prethodi započinjanju eksproprijacije (član 28 Zakon o eksproprijaciji). U određenim situacijama, zbog hitnosti projekta i njeogve izloženosti visokim rizicima i šteti, čiju opravdanost od slučaja do slučaja procenjuje Ministarstvo finansija, korisnik eksproprijacije, može zahtevati pristup zemljištu pre nego što sporazum o naknadi postane pravno obavezujući. Međutim, takav zahtev će biti odobren tek nakon što se obezbede dokazi i popis imovine, dogovoreni između PAP-ova i korisnika, što je važno za određivanje iznosa naknade koja će se izdvojiti u okviru budžeta. Ova opcija se ne poziva u slučajevima fizičkog raseljavanja.	Naknada se mora osigurati pre početka radova na izgradnji i pre preuzimanja imovine	Preuzimanje poseda nad imovinom moguće je samo kada se naknada plati ili kada se registruje formalni sudski postupak ili žalba, a originalni iznos naknade prenese na depozitni račun.
Dodatna pomoć PAP-ovima nakon fizičkog ili ekonomskog raseljavanja, radi obnavljanja životnih prihoda	Nejasne reference za pomoć, bez jasnih zakonskih odredbi	Neophodno je pružiti dodatnu pomoć tokom i nakon raseljavanja. Pored toga, posebnu pažnju treba posvetiti potrebama siromašnih i ranjivih pojedinaca i grupa. Takođe, uključiti mere za pružanje pravne pomoći raseljenim licima, kako bi im se omogućilo da ispune administrativne zahteve pre sticanja zemljišta i, ako je	Lice koje sprovodi projekat nadležaće prilagodjavanje PAP-a nakon fizičkog i / ili ekonomskog preseljenja na osnovu razumne procene vremena, koje će verovatno biti potrebno za obnavljanje egzistencije i životnog standarda. Raseljena lica i ranjive osobe, kao i grupe pogođene projektom dobiće naknadu za troškove preseljenja i sve dodatne troškove u vezi sa preseljenjem radi obnavljanja sredstava za život i

Predmet	Zakoni RS	PR 5 zahtevi	Nedostaci i mere za rešavanje razlika u skladu sa PR5 zahtevima
		<p>potrebno, da traže pravna sredstva od sudova.</p> <p>Obezbediti pomoć za raseljavanje, dovoljnu da se PAP-ovi vrata na stari i, ako je moguće, ostvare bolji životni standard. U slučaju ekonomskog raseljavanja, pružiti dodatnu ciljanu pomoć i mogućnost za obnavljanje i obezbediti, ako je moguće, poboljšane nivoe proizvodnje, sposobnosti za zaradu, nivo proizvodnje, poslovne mogućnosti i životni standard.</p>	<p>premošćavanja prelaznog perioda nakon preseljenja ili zbog ranjivosti. LARP će sadržati mere za odgovarajuću podršku i pomoć srazmernu uticaju, kao i načine da se neusaglašenosti eliminišu.</p>
<p>Raseljavanje formalnih vlasnika nepokretne imovine (kuće, uključujući građevinsko zemljište) i onih koji nemaju formalna zakonska prava na zemljište ili imovinu u vreme popisa, ali imaju pravo na zemljište priznato ili prepoznatljivo nacionalnim zakonima</p>	<p>Opcija 1: Novčana naknada po tržišnoj vrednosti + troškovi raseljavanja (metodologija za određivanje troškova raseljavanja nije definisana zakonom, već je u praksi obuhvaćena izveštajima o proceni imovine).</p> <p>ili</p> <p>Opcija 2: Naknada u naturi - Odgovarajuća zamenska imovina se nudi ako se vlasnik složi s ovom vrstom naknade i ako su ispunjeni određeni zakonski uslovi.</p>	<p>Raseljavanje - Ponuđena je zamenska imovina, jednake ili veće vrednosti i sličnih osobina + naknada za preseljenje i prelazni period + administrativne i porezne naknade.</p> <p>Ako se ne može pronaći odgovarajuća zamenska imovina, sledi novčana naknada u vrednosti zamene (tržišna cena imovine + tržišna cena za poboljšanja + rad i vreme za potrebna poboljšanja po tržišnoj ceni + troškovi selidbe + registracija, administrativne i poreske takse + prelazni dodatak)</p>	<p>Opcija 1: Novčana naknada - u vrednosti zamene, kako je definisano u PR 5, biti će isplaćena vlasniku imovine - tržišna cena imovine + troškovi preseljenja + registracija vlasništva, administrativne i porezne naknade + naknada za prelazni period.</p> <p>ili</p> <p>Opcija 2: Zamenska imovina - biće moguće samo na zahtev vlasnika i ako su ispunjeni pravni uslovi, kako je definisano Zakonom o otkupu. U tom slučaju vlasniku nekretnine plaćaju se troškovi preseljenja i prelaznog perioda.</p>

Predmet	Zakoni RS	PR 5 zahtevi	Nedostaci i mere za rešavanje razlika u skladu sa PR5 zahtevima
Pomoć nedoborovoljno raseljenim licima	Prema Zakonu o eksproprijaciji, bivši vlasnici nemaju pravo na bilo kakvu dalju pomoć ili kompenzaciju tokom i nakon raseljavanja, osim troškova zamene. Vlasnici ne dobijaju nikakvu podršku za ponovno uspostavljanje imovine (nema brze procedure administracije za dozvole, licence ili komunalne veze). Takođe, porez i administrativne takse nisu uključeni u naknadu, dok je pad vrednosti imovine (amortizacija, osim za zemljište) uključen.	Plan ili politika raseljavanja obuhvatiće mere kojima se osigurava da su raseljena lica dobila: (i) ponudu podrške nakon raseljenja za prelazni period, na osnovu razumne procene vremena, koje će verovatno biti potrebno za obnavljanje otkupa i životnog standarda i (ii) pružaju razvojnu pomoć pored mera kompenzacije, kao što su priprema zemljišta, kreditni kapaciteti, obuka ili mogućnosti za posao. Prelazna pomoć u naturi (pomoć u hrani, zdravstvena podrška, zdravstveno osiguranje).	Lica pod uticajem Projekta dobiće naknadu za troškove raseljavanja i za sve dodatne troškove radi obnavljanja sredstava za život i adaptaciju nakon perioda raseljavanja. Akcioni plan raseljavanja i Plan za obnavljanje životnih prihoda treba da uključe mere i osmisle adekvatnu podršku i pomoć srazmerno uticaju raseljavanja i drugih posledica Projekta.
Izmeštanje formalnih vlasnika poljoprivrednog zemljišta	Odgovarajuće zamensko zemljište koje se nudi u blizini (jednake vrednosti, kvaliteta, tipa obrade, klase i površine). Međutim, Zakon dalje definiše da će, ako se ne nađe odgovarajuće zemljište, biti isplaćena novčana naknada po tržišnoj vrednosti, prema proceni zvaničnih stručnjaka za procenu zemljišta.	Izmeštanje - Zamena imovine jednake ili veće vrednosti i slične produktivnosti + administrativne naknade + gubitak prihoda. Ako je to nužno (isplata novčane naknade za izgubljenu imovinu može biti odgovarajuće rešenje ako: (i) životni uslovi nisu utemeljeni na zemljištu; (ii) egzistencija je vezana za zemljište, ali zemljište koje se uzima za projekat predstavlja tek mali deo obuhvaćene imovine, a ostatak zemljišta je ekonomski održiv; ili (iii) postoje aktivna tržišta za zemljište, stanovanje i radnu snagu; izmeštene	Ako su životni uslovi vlasnika imovine utemeljeni na poljoprivredi, nužno je ponuditi zamensku imovinu + naknadu za prelazni period i naknadu za preseljenje + administrativne naknade Ako se ne može naći odgovarajuće zemljište, plaća se novčana naknada u punoj zamenskoj vrednosti: tržišna cena imovine + troškovi preseljenja + registracija, administrativne i porezne naknade + naknada za prelazni period.

Predmet	Zakoni RS	PR 5 zahtevi	Nedostaci i mere za rešavanje razlika u skladu sa PR5 zahtevima
		osobe koriste takva tržišta; postoji i dovoljna ponuda zemljišta i stambenog prostora); plaća se naknada u iznosu pune vrednosti troškova zamene, uključujući tržišnu cenu za imovinu, troškove preseljenja, naknadu za prelazni period, kao i troškove registracije, te administrativne i porezne naknade.	
Raseljavanje vlasnika bez ikakvih prava na objekte ili zemljište za stanovanje – skvoteri / bespravno naseljeni.	Srpsko zakonodavstvo priznaje samo formalno vlasništvo i lica bez formalnog prava, međutim imaju prepoznatljivo zakonsko pravo ili prava na imovinu i objekte.	Subjekt odgovoran za sprovođenje projekta će ponuditi opciju za adekvatno stambeno rešenje sa sigurnošću najma tako da je moguće legalno preseljenje, bez opasnosti od prinudnog iseljenja.	Subjekt odgovoran za sprovođenje projekta će, ako je moguće, locirati i ponuditi PAP-u zamensku imovinu - slično zemljište u državnom vlasništvu ili nekretninu za van-tržišni najam u blizini.
Raseljavanja zakupca poljoprivrednog zemljišta.	Nacionalno zakonodavstvo ne predviđa naknadu za prelazni period, niti zamensko zemljište za najam ako je zemljište unajmila država, kao ni naknadu ako su zemljište unajmili privatni vlasnici	Zakupac ima pravo na novčanu naknadu za sva poboljšanja na zemljištu, npr. za sisteme navodnjavanja, drenaže, višegodišnje useve, objekte i sl. po zamenskoj vrednosti; osiguranje najma odgovarajuće imovini u javnom vlasništvu za odgovarajući vremenski period; izgubljeni neto prihod tokom prelaznog perioda i troškove prenosa i ponovnog instaliranja postrojenja, strojeva ili druge opreme, i potporu nakon raseljavanja za prelazni period za obnovu životnih uslova.	Pružaće se potpora za eliminisanje ovih razlika na temelju razumne procene vremena koje će verovatno biti potrebno za ponovno uspostavljanje životnih uslova, a nositelj projekta će koordinirati sa Ministarstvom poljoprivrede da se pronade i ponudi odgovarajuće poljoprivredno zemljište u javnom vlasništvu za najam. Naknada za sva ulaganja će biti plaćena + troškovi premeštanja, ako je primenjivo + naknada za prelazni period, za premošćavanje razlika između zakona RS i PR 5.

Predmet	Zakoni RS	PR 5 zahtevi	Nedostaci i mere za rešavanje razlika u skladu sa PR5 zahtevima
Poslovna imovina (zgrada koja se koristi u poslovne svrhe kao što su prodavnice ili kancelarije)	<p>Opcija 1: Novčana naknada po tržišnoj vrednosti + troškovi preseljenja (koji nisu definisani zakonom, ali su obuhvaćeni praksom kao "troškovi postupka izmeštanja".</p> <p>ili</p> <p>Opcija 2: Naknada u naturi - Odgovarajuća zamenska imovina, ponuđena na zahtev vlasnika, ako su ispunjeni određeni pravni uslovi.</p> <p>Srpsko zakonodavstvo ne predviđa prelazni dodatak ili trening za dopunu veština.</p>	<p>Opcija 1. Adekvatna zamenska imovina sa odgovarajućim ugovorom o najmu, celokupni troškovi raseljavanja, uključujući inventar i troškove zamene za bilo koje ulaganje u imovinu, naknadu za prelazni period, izgubljeni neto prihod tokom prelaznog perioda; troškovi prenosa i ponovne instalacije postrojenja, strojeva ili druge opreme, kako je primenjivo i odgovarajući nivo potpore za obuku za usavršavanje veština, ako je to nužno za ponovno uspostavljanje životnih uslova.</p> <p>Opcija 2. Novčana naknada u zamenskoj vrednosti za imovinu + trošak ponovnog uspostavljanja komercijalnih aktivnosti na drugoj lokaciji + izgubljeni neto prihod tokom prelaznog perioda + troškovi prenosa i ponovne instalacije postrojenja, strojeva ili druge opreme, kako je primenjivo, kao i odgovarajućeg nivoa potpore za obuku kod usavršavanja veština, ako je to potrebno, za ponovno uspostavljanje životnih uslova.</p>	<p>Opcija 1: Novčana naknada - u vrednosti zamenskih troškova, kako je definisano u PR 5, biće isplaćena vlasniku imovine - tržišna cena imovine + troškovi preseljenja + registracija vlasništva, administrativne i porezne naknade + gubitak prihoda (na osnovu evidencije iz prethodnih poreskih prijava) za period poslovne neoperativnosti + dodatak za prelazni period za popunjavanje razlika.</p> <p>Opcija 2: Zamenska imovina – biće moguća samo na zahtev vlasnika i ako su ispunjeni pravni uslovi, kako je definisano Zakonom. U tom slučaju, vlasniku nekretnine plaćaju se troškovi preseljenja i prelaznog perioda.</p> <p>Subjekt odgovoran za sprovođenje projekta će takođe definisati program za unapređenje veština, što će detaljnije biti određeno tokom društveno-ekonomskog istraživanja za LARP, ukoliko je to primenjivo.</p>
Gubitak resursa kojima obično raspolaže zajednica (npr. pašnjaci, šumski resursi) ili korišćenih javnih dobara.	Ne postoje posebne zakonske odredbe.	Subjekt odgovoran za sprovođenje projekta treba da pruži potporu koja će nadoknaditi sve gubitke resursa zajednice. Ovo se može osigurati u obliku inicijativa koje povećavaju	Subjekt odgovoran za sprovođenje projekta će popuniti ovu razliku tako što će posvetiti pozornost zajedničkim resursima održanim u okviru procene društveno-ekonomskog uticaja i LARP-

Predmet	Zakoni RS	PR 5 zahtevi	Nedostaci i mere za rešavanje razlika u skladu sa PR5 zahtevima
		produktivnost preostalih resursa kojima zajednica ima pristup, prirodne ili novčane nadoknade za gubitak pristupa ili osiguranje pristupa alternativnim izvorima izgubljenog resursa.	a. Ako je primenjivo, preduzeće se odgovarajuće mere. Subjekt odgovoran za sprovođenje projekta će u celosti usvojiti sve politike i odredbe PR 5.
Gubitak beneficija (plata ili drugih sličnih prihoda)	Srpsko zakonodavstvo ne predviđa podršku PAP-ovima usled gubitka beneficija ili drugih prihoda.	Novčana naknada za neto gubitak prihoda tokom perioda preseljenja + osiguranje dodatne ciljne potpore (olakšice zajma, obuka ili prigode za zapošljavanje) i mogućnosti za vraćanje, i tamo gde je moguće - poboljšanje njihove sposobnosti zarade, nivoa proizvodnje i životnog standarda.	LARP će definisati isplate za prelazni period kako bi se nadoknadio neto gubitak prihoda tokom razumnog prelaznog perioda, ali i uključiti dodatnu ciljnu potporu (olakšice zajma, obuka ili uslove za zapošljavanje) i mogućnosti za ponovno uspostavljanje, i gde je moguće-naprednije sposobnosti dobijanja prihoda, kao načina popunjavanja razlika.
Žalbeni mehanizam i rešavanje sporova	Zakon propisuje mogućnost žalbe tokom etape otkupa, ali samo u okviru postojećih državnih i sudskih institucija i sa statutarnim ograničenjima.	Subjekt odgovoran za sprovođenje projekta će u okviru Projekta uspostaviti tačan žalbeni mehanizam što je pre moguće. To će biti skladno ovom PR-u, kao i ciljevima i principima EBRD PR10, radi blagovremenog prijema i obrade posebnih pitanja u vezi sa naknadama i preseljenjem, a koja pokreću osobe pod uticajem i/ili članovi domaćinstava. Time će biti obuhvaćena upotreba mehanizma za neprestano rešavanje sporova.	Odgovarajući, pristupačan i priuštiv žalbeni mehanizam će biti uspostavljen, pored zakonskih prava PAP-ova da zahtevaju zaštitu kod odgovarajućeg suda u RS. Struktura predloženog mehanizma za žalbe je data u poglavlju 4 ovog LARF-a.

Predmet	Zakoni RS	PR 5 zahtevi	Nedostaci i mere za rešavanje razlika u skladu sa PR5 zahtevima
Praćenje raseljavanja i obnavljanja životnih uslova	Ne postoje posebne zakonske odredbe	Praćenje procesa raseljavanja i obnavljanja životnih uslova biće sprovedeno u skladu sa EBRD PR 1; obuhvata učestvovanje ključnih aktera kao što su zajednice pod uticajem projekta. Zavisno od obima raseljavanja obuhvaćenog projektom, može biti prihvatljivo da klijent naruči spoljni izveštaj o završetku RAP-a, kako bi utvrdio da su odredbe ispunjene. Završan izveštaj treba biti sastavljen nakon kompletiranja svih činioca procesa, uključujući i sve razvojne inicijative. Izveštaj može identifikovati dodatne aktivnosti lica koji sprovodi projekat. U većini slučajeva, završetak korekcijskih akcija, navedenih u završnom izveštaju, znači ispunjenje obaveza lica zaduženog za projekat u vezi sa raseljavanjem i obnavljanjem životnih uslova davanjem pogodnosti.	Ovaj LARF definiše plan praćenja i izveštavanja o procesu raseljavanja i ublažavanja negativnih uticaja Projekta.
Ekonomski neisplativi preostali deo zemljišne parcele	Vlasnici mogu tražiti otkup preostalog dela zemljišne parcele zbog ekonomske neisplativosti. Jedino rešenje nakon toga je pokretanje sudskog postupka		Ekonomska neisplativost preostale imovine može postati evidentna tek nakon početka gradnje ili čak i kasnije tokom implementacije. Predlagač projekta treba da bude spreman da savetuje vlasnika zemljišta o svim potencijalnim uticajima koji bi mogli da ugroze održivost preostalog dela parcele a takođe da bude spreman da omogući brzo rešavanje sudskih

Predmet	Zakoni RS	PR 5 zahtevi	Nedostaci i mere za rešavanje razlika u skladu sa PR5 zahtevima
			postupaka (ukoliko se bilo koji pokrene)
Ranjive grupe	<p>Nadoknada za otkupljenu imovinu može se utvrditi u većem iznosu od tržišne cene, uzimajući u obzir finansijsku i drugu ličnu i porodičnu situaciju prethodnog vlasnika, ako su ti uslovi potrebni za njegovo postojanje (broj članova domaćinstava, broj radno sposobnih ili zaposlenih članova domaćinstava, zdravstveno stanje članova domaćinstava, mesečni prihodi itd.).</p> <p>U slučaju fizičkog raseljavanja, sigurnost boravka se ne dodeljuje beskućnicima ili ugroženim grupama. Iako projekat ne pribegava prinudnom raseljavanju, privremeni najam (najviše 6 meseci) i troškovi selidbe se pružaju onima koji nemaju sredstva za to. Zakon o besplatnoj i dostupnoj pravnoj pomoći se primenjuje u slučajevima pribavljanja zemljišta na opštinskom nivou.</p>	<p>Subjekt odgovoran za sprovođenje projekta će uzeti u obzir sve pojedince ili grupe koje mogu biti ugrožene ili ranjive. Konkretno će preduzeti potrebne mere da ranjive grupe ne budu u nepovoljnom položaju u procesu raseljavanja, da budu potpuno informisane i svesne svojih prava, i da mogu jednako uživati mogućnosti i beneficije. Ove grupe se identifikuju kroz proces procene na životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja (kao što je navedeno u EBRD PR1). Takođe, dodatni zahtevi se odnose na konsultacije koje obuhvataju pojedince-pripadnike ranjivih grupa.</p>	<p>Subjekt odgovoran za sprovođenje projekta će premostiti ovu razliku obraćanjem posebne pažnje na ranjive grupe i pojedince. Njima će biti ponuđena dodatna naknada, pravna potpora tokom preseljenja i potpora tokom fizičkog raseljavanja, kao i prioritet pri zapošljavanju, kako je prikladno i procenjeno u okviru procene društveno-ekonomskog uticaja za LARP. Subjekt odgovoran za sprovođenje projekta će u celosti usvojiti sve politike i odredbe PR 5 u vezi sa ranjivim grupa.</p>